

TÜRK-İŞ

SAYI 62

NİSAN 1968

Hükümet
vardır.
Başbakan
vardır. Ve
Türk-İş
vardır...

TÜRK-İŞ

7^{NCİ} GENEL KURULU

TÜRK-İŞ

AYLIK DERGİ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

N İ S A N
1 9 6 8

YIL 5
SAYI 62

Fiatı : 250 Krş.
1 YILLIK 25.00 TL.

TÜRK - İŞ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Seyfi DEMİRSOY

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Ülkü ARMAN

FOTOĞRAFLAR
Şehir Fotoğraf Ajansı
Adnan HASKOKAR

İDARE ve YAZIŞMA ADRESİ
TÜRK-İŞ GENEL MERKEZİ
BAYINDIR SOKAK No : 8
YENİŞEHİR — ANKARA
T e l e f o n :
17 91 35

TÜRK - İŞ DERGİSİ BASIN AHLÂK
YASASINA UYMAIYI KABUL
ETMİŞTİR.

Saygıdeğer
Türk - İş okuru,

BU sayımızda, geçtiğimiz ayın önemli olayları ile beraber, 15 Nisan'da Ankara'da başlayacak olan Türk-İş Yedinci Genel Kurulu Çalışma Raporu'nun bir özeti ni sunuyoruz.

Rapor, 1 Nisan'dan itibaren delegeler, basına ve bazı kuruluşlara dağıtılmış bulunuyor. 600 sayfa tutan ve yurdun tüm sorunlarını içine alan çalışma raporu, başta, konuları ele alışı, baskı ve tertibi ile gerçekten ilgi uyandırıyor ve büyük bir takdir topladı.

Türk Sendikacılık Hareketinin en büyük kuruluşu olan Türk-İş'in Genel Kurulu bir «İşçi Parlamentosu» hüviyetindedir. Burada ele alınacak konular ve işçi sorunlarının çözümlenmesi yurt ölçüsünde önem kazanmaktadır. Temel sosyal ve ekonomik konularda sendikaların yeri, petrol ve maden sorunumuz, yabancı sermaye, koo-peratifleşme, toprak reformu, İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, istihdam ve işsizlik, konut sorunumuz, Sosyal Sigortalar ve Dünya Sendikacılık Hareketi içinde Türk-İş'in yeri Genel Kurul'un ele alacağı konular arasındadır. Çalışma raporu, tüm sorunları büyük bir selâhiyetle eleştirmektedir. Dergimizin olaylar bölümünde raporun bir özetini bulacaksınız.

GEÇTİĞİMİZ ay içinde; Bakanlar, işçi liderleri ve işveren temsilcilerinin ortak bir toplantısı yapıldı. Çalışma hayatımızla ilgili konuların tartışıldığı ve bazı sorunların çözümlenmesi için komisyonların kurulmasına karar verilen bu toplantı hakkında geniş bilgi dergimizin iç sayfalarında.

Geçtiğimiz ay toplu sözleşmeler ve grevler yönünden de hareketli geçmiştir. Bir çok işçi kuruluşları üçüncü dönem toplu sözleşmeleri büyük bir başarı ile sonuçlandırmışlardır.

YURT dışında çalışan işçiler hakkında Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilâtı (OECD) tarafından zaman zaman önemli çalışmalar yapılmaktadır. Bunlar arasında, Teşkilâtın Sosyal İlişkiler ve İnsangücü tarafından Avrupa'daki yabancı işçilerin ülkelerine dönüşü sorunu da ele alınmış ve bir seminer düzenlenmiştir. Atina'da yapılan bu seminer hakkında bir yazıyı ve yurt dışına işçi gönderen ülkelerin bu konuda karşılaştıkları sorunları gösteren grafikler bu sayımızda yer almaktadır ve büyük bir ilgi ile izleyeceğinizi umuyoruz.

Saygılarımızla

Türk-İş Basın ve Halkla Münasebetler Merkezi tarafından hazırlanan Türk-İş Dergisinin bu sayısı, Ankarada Şark matbaasında dizilmiş, terplenmiş ve basılmış; kışeler, Eser Kışede

Ankara'da Hükümet vardır

Ankara'da Başbakan, Bakanlar vardır,

Ankara'da Türk-İş vardır ...

OLAYLAR

Türk-İş 7 nci Genel Kurulunun toplanacağı Türk Standartlar Enstitüsü binası.

Türk-İş 7nci Genel Kurulu 15-22 Nisan'da toplanıyor

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) 7 nci Genel Kurulu 15-22 Nisan tarihleri arasında yapılacaktır. Genel Kurul, 15 Nisan'da Büyük Sinemada diğer günler de Türk Standartlar Enstitüsü salonunda çalışacaktır.

250 delegenin katılacağı Genel Kurulda, Hür Dünya İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) Orta-Doğu Temsilcisi Enzo Friso, Birleşik Arap Cumhuriyeti İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkan Vekili

Sala Abuelmagd, İsrail İşçi Sendikaları Konfederasyonu (HİSTAD. RUTH) Yönetim Kurulu üyesi Raphael Beash ve Dış İlişkiler Dairesinden Abraham Schmill, AFL-CIO Dış İlişkiler dairesinden Henry Kirsch, Uluslararası Petrol İşçileri Federasyonu (IFPCW) Avrupa Bölge temsilcisi Fantz Lorient, Alman İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DGB) Başkanlık Sekreterliği Amiri Anton Fittkau, ile, Tunus İşçi Sendikaları Konfederasyonu Ameer Beu Aicha, Suriye ve Pakis-

tan İşçi Sendikaları Konfederasyonu temsilcileri, Bakanlar, siyasi parti liderleri, senatör ve milletvekilleri ile çok sayıda konuk hazır bulunacaktır.

ÇALIŞMA RAPORU

Yurt ölçüsünde büyük bir ilgi ile beklemekte olan Türk İşçi Hareketinin en büyük toplantısı için yurdun ekonomik ve sosyal durumunu tahlil eden 600 sayfalık çalışma raporu hazırlanmıştır. İşçi ve toplum sorunlarının yer aldığı

rapor 61 sayfalık girişten sonra; Temel sosyal ve ekonomik konular, İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Vergi politikası, Yatırımlar, Ser-maye piyasasının tanzim ve teşvi-ki hakkında kanun, İstihdam ve İşsizlik Konut sorunu, Toplu İş Sözleşmeleri ve Grevler, Mevzuat çalışmaları içinde, İş Kanunu, Top-lu Sözleşme Grev ve Lokavt Kanu-nu, Memur-İşçi ayrımı, Sendikalar kanunu, İşkolları yönetmeliği, İş-sizlik Sigortası, 440 sayılı kanun, İşçi Yardımlaşma Kurumu Kanun tasarısı, Deniz-İş kanunu, Basın İş kanunu, Çalışma Bakanlığı, İş İşçi Bulma Kurumu, Maden işçile-rinin yaş haddinin indirilmesi ile Teşkilatlanma, İşçi Hareketini böl-me çabaları ve Disk, Eğitim soru-numuz, Türk-İş'in eğitim çalışma-ları, Hukuk çalışmaları, Araştırma çalışmaları, Basın ve Halkla mü-nasebetler çalışmaları, Sosyal Si-gortalar, Bakanlar - Sendikacılar toplantısı, Produktivite, Teknolo-jik gelişme ve otomasyon, İş de-ğerlendirme, Yurt dışındaki işçi-ler, Ortak Pazar, OECD, Kıbrıs ko-nusu, Deprem felâketleri, Dış iliş-kiler, Uluslararası Çalışma Teşki-lâtı (ILO) ve Mali rapor bölümleri yer almaktadır.

ÇALKANTILI BİR DÖNEM

Çalışma Raporunun giriş böl-ümünde, dünyada olduğu gibi ülke-mizde de son iki yılın çeşitli dok-trinlerin etkisinde geçen siyasal top-lumsal ve ekonomik mücadelelerle dolu bir dönem olduğuna değinil-mekte ve, «Bu dönemde Türk Sen-dikacılık Hareketi, bu çalkantılara kapılmadan, geleneksel sendikacı-lık ilkelerine bağlı olarak, daha da güçlenebilme imkânı bulabildi. He-pimizin bildiği gibi bu dönem, sendikacılık hareketi içinde siyasi görüşlerin açıklandığı ve doktrin mücadelelerinin en yoğun şekilde yapıldığı bir dönem oldu. Gene bu dönemde bir ara Türk Sendikacı-lık Hareketi bölünüyor, parçalanı-yor görünümü yaratılabilmek için bir takım çevrelerce geniş bir pro-paganda hareketine girişildi. Yine bu dönemde, Türk Sendikacılık

Hareketi tarihinde ilk olarak Türk Sendikacılık Hareketinin, Dünya Sendikacılık Hareketi içinde yerinin ne olması gerektiği tartışıldı.» de-nildikten sonra, Türk Sendikacılık Hareketindeki yerinden bahsedile-rek, Türk toplumu içinde, Atatürk'ün gösterdiği batılı olma yolunda hiç bir sapma yapmadan ilerleyen ve batılaşmayı taklitçilik sayma-dan gerçekleştirebilecek politikanın en iyi şekilde işçi topluluğu tara-fından yürütüldüğü kaydedilerek şöyle denmektedir.

«Türk Sendikacılık Hareketi. Atatürk devrimlerini inançla, yü-rekten benimsemiş, uusumuza ba-tı kapılarını açan bu sihirli aracın, en güçlü temsilcisi olmuştur. Nice aydınlarımız, henüz bu devrimleri ancak nazari olarak benimseyebil-miş; bu devrimlere yeteri kadar hazmedemeden inanmış sayılabil-ri. Fakat Türk sendikacılık Ha-rekten benimsemiş, ulusumuza ba-türk devrimlerinin amacı olan batılı yaşama ve çalışma tarzı, ba-tılı dünya görüşü, Türk Sendika-cılık Hareketi için en tabii olan yaşama ve çalışma tarzıdır; en tabii dünya görüşüdür. Çünkü Türk işçisi haliyle batı uygarlığı teknolojisinin insanıdır.»

ANAYASAYA İNANANLAR VE İNANMAYANLAR

Çalışma raporu, Türk işçisinin Anayasaya gerçekten inanan bir topluluk olduğunu da kaydederek bu konuda örnekler vermekte ve şöyle demektedir:

«Belirtmeğe çalıştığımız husus, Türk-İş'in öncülüğünde Türk Sen-dikacılık Hareketinin Batı demok-rasi ilkelerini ve batı modeli bir sendikacılığı benimsediği idi. Bu görüşün aynı zamanda Anayasa-mızda da yer almış olduğunu, Ana-yasamızın da bütün ilkeleri de ba-tıyı hedef aldığını Anayasayı hazır-layanların rapor ve konuşmaları-na dayanarak, itiraza yer bırakmı-yacak açıklıkla belirttik. Bir yazar, Türk Sendikacılığının «batı may-munluğundan» kurtulmasını isti-yor. Biz, batı sendikacılığını «ba-tı maymunluğu» sayan ve buna

GÜNDEM

- 1 — Açılış
- 2 — Başkanlık Divanının Seç-i-mi
- 3 — Misafirlerin konuşmaları
- 4 — Raporların görüşülmesi
- 5 — Komisyon Seçimleri
 - a) Hesap Tetkik
 - b) Tahmini Bütçe
- 6 — Komisyon Raporlarının gö-rüşülmesi
- 7 — Kurulların ibrai
- 8 — Seçimler :
 - a) Başkan
 - b) Genel Sekreter
 - c) Mali Sekreter
 - d) Genel Sekreter Yar-dımcıları
 - e) Yönetim Kurulu
 - f) Onur Kurulu
 - g) Denetim Kurulu
- 9 — Kapanış.

karşı çıkan anlayışın Anayasa ile de Atatürk'ün gösterdiği hedefle de bağdaşmayacağı inancındayız. Sendikacılığımızın «batı maymun-luğundan» kurtarılıp doğunun gü-dümlü sendikacılığına götürülme-sine ise, Türkiyede yurtsever, de-dokراسيye yürekten bağlı, işçi hak-larını arayan, toplumun çıkarları-nı düşünen hiç bir sendikacının mü-sade etmiyeceğinin bilinmesini isteriz Sayın yazarın temennisi, Disk'in batılı anlayışı reddetmesi ve aksi yolda ilerlemesidir. Bu yol Disk'e hayırlı olsun.»

Çalışma raporu sağ kanadın, Atatürk devrimlerini engelleyen tutumlarına değinmekte ve şöyle denmektedir:

«Günümüzde Anayasa ve Ata-türk devrimlerine karşı çıkan sa-dece aşırı sol kanat olmamıştır. Sağ kanat da Atatürk devrimlerini engellemek, ileri Anayasamızı işle-mez br hale getirmek için yoğun bir gayret içine girmiştir. Üstelik bu kanat, kutsal saydığımız milli-yetçilik kavramını istismar ederek kendi emellerinin gerçekleştirilme-sini sağlama yolunda kavramın anlamını değiştirecek ve kutsiye-tini zedeliyecek bir mana vermeğe

başlamıştır. Atatürk cehalete, gericiliğe, günlük hayatımızdaki lâkaydıya ve topumu sömürenlere açtığı mücadele ile kurdukları vurgun düzeni bozulan, yüzyıllardır babadan oğula geçerek süregelen hayat şartlarını kaybeden, toplumda üstünlükleri kalmayan sağ kadın Atatürk devrimlerine karşı çıktığı ve bu devrimleri tahrip etme yoluna gittikleri devrimizde sık sık görülen olaylar olmuştur. Bu kanat yıllardır içlerinde biriktirdiği kini, çok partili hayatın açıklığından yararlanarak su yüzüne çıkmıştır. Oy avcılığı peşinde koşan çirkin politikacıların Atatürkten önceki günlerin özlemine çekenlerin desteğini kazanabilmek amacıyla Atatürk devrimlerinin ilk fırsatta kaldırılacağı, toplumun eski yaşayış tarzının geri getirileceği propagandaları, kadının yine çarşaf altına sokulması, din adamlarının köylerde yeniden siyasi nüfuza sahip olması, «taaddüt-ü zevcat»a göz yumulması, hatta Medeni Kanunun değiştirileceği söylenmeleri, uygarlık yolunda Atamın öncülüğünde attığımız adımları geri çevirmiş, aştığımız yolu bize büyük ölçüde kaybettirmiştir. Bu davranışlar Atatürkün kan ve gözyaşıyla kurduğu Cumhuriyeti, ilkelereinden geniş ölçüde uzaklaştırır olmuştur.

Yeni anayasamız aşırı sola olduğu gibi, sağa da imkân vermiyen bir anayasadır. Yeni Anayasamız geçmişin acı olaylarını dikkate alarak, gerek cumhuriyetin niteliği, gerekse Atatürk devrimlerinin korunup geliştirilmesi bakımından ileri esaslar getirmiştir. Anayasamızın getirdiği bu esasları benimseyen ilk topluluk işçi hareketi olmuştur. İşçi hareketimiz için anayasamızın ve bunun temeli olan cumhuriyetimizin özel bir anlamı vardır. Ve bu yüzden de Türk-İş'in temel amaçları ve ilkelerinin başında cumhuriyetimizin temel ilkeleri yer alır : «Türk-İş insan haklarına dayanan milli, demokratik, laik, sosyal hukuk devleti anlayışı içinde komünizm, faşizm, cehalet ve adaletsizlikle mücadele etmeyi ilk görevlerinden sayar.»

Demokratik hür sendikacılık hareketleri, dünyanın neresinde o-

15-22 Nisan tarihleri arasında Ankara'da yapılacak olan Türk-İş 7'nci Genel Kurulu. İkinci günden sonra çalışmalarını resimde görülen Türk Standartlar Enstitüsü salonunda yapılacaktır. Türk İşçi Hareketinin en önemli toplantısına sahne olacak toplantıda yurt ve işçi sorunları önemle ele alınacaktır.

lursa olsun, özgürlüğün, sosyal ve ekonomik yönden gelişmenin savunucusu ve yardımcısıdır. Bu anlayış içindeki Türk sendikacılık hareketi, Türkiye'nin gerçek uygarlık seviyesine ulaşmasında ilk ve büyük adımlardan biri olan Cumhuriyeti ve bu en büyük devrimin ilkelerini yürekten benimsemiş, varoluşunun temel kaynağı saymıştır.»

SENDİKACILIĞIN YERİ

Bir ülkenin kalkınmasında, güçlü sendikacılığın etkilerinin olduğuna işaret edilen çalışma raporunda, hür ve bağımsız sendikacılığın, demokratik rejimlerde gelişme imkânı bulduğunu, buna karşı totaliter rejimlerde, diktatörlerin ya da dikta gruplarının sendikal özgürlüğü yok ettiklerine değinilmekte ve «İster ekonomik, isterse sosyal yönden olsun, gelişmenin ana faktörlerinden biri sendikacılık hareketidir» denmektedir.

PARTİLERÜSTÜ POLİTİKA

Son günlerin önemli konularından biri halin gelen, Türk Sendikacılık Hareketinin partilerüstü politikasına da yer veren çalışma raporunda aynen şöyle denilmektedir:

«Geçtiğimiz iki yıllık dönemde en çok tartışılan konulardan biri de Türk Sendikacılık Hareketinin izlediği partilerüstü politika olmuştur. Bugüne kadar ülkemizde işçi haklarının korunması ve geliştirilmesi için tek çare olarak görülen ve bu yoldaki mücadelenin en güzel örneklerini vermiş olan sendikaların, bu fonksiyonları yanında, güçlerini bir de siyasi parti etrafında birleştirmeleri görüşü ortaya çıkmıştır. Hatta mesele, gelişme safhasına göre sendikacılığımızın geleceği bakımından da bir esasa bağlanması gereken acil konulardan biri olmuştur..

Bilindiği gibi, Türk-İş Ana Tüzüğü bu konuyu bir esasa bağlamıştır. Buna göre, «Türk-İş, İcra

ve Yönetim Kurulu ile Türk-İş'e bağlı teşekküllerin yetkili birer temsilcilerinin iştiraki ile meydana gelecek kurulun ortak kararı olmadıkça, siyasi partilere ve onlara bağlı teşekküllere karşı mutlak bağımsızlığını korumayı ve partiler üstü bir politika gütmeyi amaç bilen» bir politika izleyecektir. Nitekim bugüne kadar, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, adı ne olursa olsun, siyasi partiler karşısında tam bir tarafsızlık ve muhtariyet ilkeleri içinde çalışmış, ancak işçi hakları bahis konusu olduğu zaman, partileri konuların muhatabı olarak görmüştür. Konfederasyon yöneticileri dahil olmak üzere, Türk-İş bünyesinde bulunan sedika yöneticilerinin siyasal davranış ve kanaatları sadece şahıslarını ilgilendirmiş, bunun ötesinde, şahısların sendikaları herhangi bir partinin organı haline sokma eğilimlerine, Türk-İş Ana Tüzüğü gereğince, karşı koyma yolunda gayret gösterilmiştir.

Bugüne kadar bu konuda çok şey söylenmiştir. Biz burada teferuata girmemekle beraber, Türk sendikacılık hareketinin gelişmesi ve bütünlüğünün sağlanması bakımından büyük önem taşıyan konuya biraz geniş yer vermek niyetindeyiz.»

Türk İşçi Hareketinin, partilerle ilişkisi konusuna da değinilerek bu konuda çeşitli görüşlere de yer verilen raporda, partiler üstü politikanın Türk-İş'i bugünkü güçlü hale getirdiği kaydedilmektedir.

Eğitim konusunda Türk-İş'in çalışmalarına ve «İşçi Eğitim Projesine» yer veren raporun giriş bölümü şöyle son bulmaktadır :

«Altıncı Genel Kuruldan bu yana geçen iki yıllık dönem içinde meydana gelen gelişmeleri, bu gelişmeler hakkında Türk İşçi Hareketinin görüşünü, Türk-İş'e yöneltilen tenkitleri, bu tenkitlere cevaplarımızı, bir raporun dar çerçevesine sığmak zorunda kalarak belirtmiş bulunuyoruz.

Raporumuzun bundan sonraki bölümlerinde, yurt ve işçi konula-

rı ile ilgili çalışma ve görüşlerimizi bulacaksınız...

Ancak, şurasını özellikle belirtmek isteriz ki, doktrin tartışmaları içinde, aşırı sol ile sağın rejime karşı kıyasıya bir mücadeleye girdiği bu dönemde Türk-İş hergün biraz daha güçlenerek, rejimi benimsemiş gerçek yurtseverler için bir güven kaynağı olmuştur.

Türk-İş, birtakım çevrelerce, aşırı sol ve sağın demokratik düzene karşı açtıkları savaşın rejime karşı cephesinde mücadeleye itilmek istenmiştir. Bu çevreler, Türk İş'i yanlarına alarak, rejimi yıkmaya arzularını gerçekleştiremeyip, üstelik İşçi Hareketini Anayasanın savunucusu olarak kendi karşısında bulunca, bu defa da hiç olmazsa Anayasa rejimini en güçlü savunucusundan yoksun bırakmak için türlü oyunlara girmişlerdir. Aşırı sol ve sağın çeşitli yıpratma taktikleri, bölme oyunları fayda etmemiş ve Türk-İş daha güçlü olarak görevi başında kalmıştır.

Altıncı Genel Kurulumuzun kapanış konuşmasında Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy şöyle demişti:

«Buradan ayrılırken, işçiye götüreceğiniz birşey vardır. Şunu söyleyeceksiniz: Ankara'da Hükümet vardır. Başbakan vardır. Bakanlar vardır ve Ankara'da Türk-İş vardır...»

Evet Ankara'da Türk-İş vardır, geçtiğimiz süre içinde Türk-İş varlığını göstermiş, bir baskı grubu olarak, işçi haklarının korunmasında daima söz sahibi olmuştur. Örneğin işçilere ait hastahanelere Sağlık Bakanlığının el koymasıyla sonuçlanabilecek bir hükmü plândan çıkarttırmıştır.

Türk-İş gücünü, teşkilâtından, teşkilâtının dayanışmasından ve en önemlisi Türk işçisinden almaktadır. O halde bir başarı varsa, bu başarının övünç payı, Türk-İş'in varolma nedeni olan Türk İşçisidir.

Ankara'da Hükümet vardır. Başbakan vardır. Bakanlar vardır ve Ankara'da Türk-İş vardır...»

TEMEL SOSYAL VE EKONOMİK KONULAR

Çalışma raporunun geniş yer tutan bir bölümü de, temel sosyal ve ekonomik konular olmuştur. Sendikaların baskı grupları içindeki yerinden başlayan bu bölümde, sendikacılık hareketinin, sadece mesleki çıkarların korunması ve geliştirilmesi ile değil, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel sorunlarıyla çok yakından ilgilendiği belirtilmekte, sendikaların baskı grupları içindeki yerinden söz edilmektedir.

Rapor temel sosyal ve ekonomik konular hakkındaki görüş hakkında şöyle demektedir:

«Biz bu raporumuzda artık bunun tartışmasını yapmaktan öte, ülkemizin temel sosyal ve ekonomik konuları hakkında görüşümü zü bir kere daha, hiçbir yorum ve tereddüte yer bırakmayacak şekilde açıklayacak ve bunların bir an önce gerçekleştirilmesini isteyeceğiz.

Ancak bu görüşlerimizi açıklarken, ne herhangi bir siyasi partinin paralelinde ve ne de gerçekler dışında bir görüşe sahip olacağız. Konuları ele alırken, rehberimiz sadece Anayasa olacak ve hiçbir zaman Anayasamızın sınırlarını zorlamadan ve bu sınırlardan taşmadan hareket edeceğiz.»

TOPRAK REFORMU

Temel sosyal ve ekonomik sorunlarımız arasında yer alan konularımızın en önemlilerinden olan Toprak Reformu hakkında çalışma raporu, Devlet Plânlama Teşkilâtı ve çeşitli kuruluşların görüşlerine de yer verdikten sonra, bu konuda Türk-İş'in Anayasanın çizdiği hudutlar içindeki görüşüne katılarak şöyle demektedir:

«Halen tarımla direkt veya indirekt ilgili asgari 285 adet çeşitli mevzuat tesbit edilmiştir. Ancak, çok sayıda mevzuat bulunmasına rağmen, bunların birçoğu günün ihtiyacı karşılayacak herhangi bir mevzuat bulunmamaktadır.

Türkiyede şu anda 26 milyon hektar tarım yapılan arazi, 28 milyon hektar mer'a arazisi ve 10.5 milyon hektar orman arazisi alanı

Türk İşçi Hareketinin en büyük toplantısı, yurt çapında büyük bir ilgi görmektedir. Yurdun her köşesinden gelen delegelerden başka çok sayıda konuk da Genel Kurulu izlemektedir. Resimde 7-14 Mart tarihleri arasında Ankara'da yapılan 6 ncı Genel Kurulu izleyen konuklar ve delegeler görülüyor.

rakamlara göre Türkiye dünya ülkeleri arasında tarım arazisi alanı itibarıyla küçümsemeyecek bir toprak zenginliğine sahiptir. Ancak tarımda birim başına elde edilen verim bakımından Türkiye Kuzeybatı - Avrupa ülkelerinin 3-4 de biri Orta - Avrupa ülkelerinin 2-3 de biri, bir Akdeniz ülkesi olan İtalyanın 1,5-2 de biri kadardır. Hayvansal ürünlerde verim düşüklüğü, bitkisel ürünlerden daha da fazladır.

Türkiyede toprağın işliylene ait olmaması, kooperatifçiliğin gelişmemiş olması, prodüktif metodların uygulanmaması ve programlarının modern şekilde yapılmaması yüzünden tarımsal üretimin verimi düşük kalmaktadır.

Tarımsal üretimi artırmaya yönelmiş bir toprak reformu, çiftçinin kendi toprağından geçimini sağlayacak, böylece geçici işçilik müessesesi ortadan kalkacaktır. Bu yolla halledilecek diğer önemli bir mesele tarımda çok yüksek orandaki gizli işsizliğin azaltılması olacaktır. Tarımla uğraşanlar 1967 yılında iktisaden faal nüfusun

% 72.3 ünü teşkil etmekte idi. 1962 yılına nazaran bu oranda bir düşme olmakla beraber, sayıca bir artış olmuş ve 1962 de tarımda çalışan nüfus 9.730.759 iken 1967 de 9.940.000 e çıkmıştır.

Türkiyede tarım işletmelerinin ve arazinin dağılımı çok dengesiz bir durumdadır. 1-5 dekar arasında 398.866 işletme 114.385 hektar araziye kullanmakta iken 2501-4999 dekar arasındaki 981 işletme 313.742 hektar araziye işlemektedir. Bu kötü toprak dağılımının bir sonucu olarak tarım kesiminde milli gelir çok düşük olmakta ve en düstride kişi başına düşen milli gelirin % 27.6 sı, hizmetlerde ise % 24.8 ini teşkil etmektedir.

Tarım sektörünün bu terk edilmiş durumu, bu sektörü ve bu kesimde çalışanları koruyacak mevzuatla düzenlenmeli, ancak bu düzenlemede çok hassas davranılmalıdır.

Toprak reformunun başlıca amaçlarından biri, prodüktiviteyi arttırmaktır. Halen, tarımın yeterli derecede ilerlemediği ve gelişmediği, ilkel bir tekniğe dayandığı,

prodüktivite seviyesinin düşük olduğu ortadadır.

Ekonomik aile işletmelerini kurmak ve yaşatmak ve geliri az olan çiftçilerin gelirini yükseltmek, gelir grupları arasındaki dengesizliği gidermek toprak reformunun diğer bir amacıdır.

Toprak reformunun sosyal gayesi olan tarımda adil bir gelir ve toprak dağılımı, en iyi şekilde aile işletmeleri kurumuna sağlanabilir. Aile işletmesi, bir çiftçinin kendi aile efradı ile dışardan hiç işçi almadan, bizzat kendi emeği ile işlediği işletmedir. Aile işletmelerinin işletmeyi geliştirecek yatırımları yapabilecek büyüklükte olması gerekmektedir. Ancak, bu büyüklük, tarımsal bölgelere, toprağın verimine, iklim şartları ve diğer bazı faktörlere bağlı olarak değişecektir. Öte yandan, aile işletmelerinin yoğunlaşması, toprak reformunun bir amacı olan istihdam meselesini kısmen halledecektir.

Toprak reformunun başlıca amaçları, arazi mülkiyetinin dağılımındaki adaletsizliği düzeltmek olacaktır. Bugün, çiftçilerin büyük bir kısmının topraktan yoksun olmasına karşılık bir kaç kişinin elinde toplanmış büyük topraklar vardır. Toprak reformu, bu paradoksal durumu hallecek ve topraksız köylüyü toprak sahibi yapacaktır. Neticе olarak toprak reformu ile bu hususlar gerçekleştirilecek, reform, ekonomik gayesi olan tarımsal milli üretim ve geliri arttıracak, sosyal adaleti sağlama kolaylaşacaktır.

Toprak reformu başlıca şu hususları öngörmelidir:

- 1 — Kamulaştırma,
 - 2 — Topraksız ve az topraklı çiftçiyi topraklandırma ve aile tarım işletmeleri kurma,
 - 3 — Arazi tapulaştırması,
 - 4 — Tarımsal yerleşim,
 - 5 — Kooperatifler kurulması,
 - 6 — Çiftçinin canlı ve cansız işletme araçları ile donatılması,
 - 7 — Tarıma elverişli toprakların, tarım dışı hizmetlere ayrılmasını kısıtlayan hükümler konması.
- Komulaştırma, toprak reformunun taşınması gereken başlıca

TOPRAK REFORMU

Değerli delegeler,

Bugün temel sosyal ve ekonomik sorunlarımız arasında yer alan belli başlı konularımızdan biri muhakkak ki toprak reformudur. Türk İşçi Hareketinin bu konuyla ne derece ciddi olarak ilgilendiği hepinizce bilinmektedir. Türkiye'de işçi sorunları ne kadar azalır azalsın, ne kadar kısa sürede halledilirse edilsin, bir toprak sorunu halledilmedikçe Türk İşçi Hareketinin sorunları bitmeyecektir. Çünkü Türk İşçi Hareketinin üzerinde önemle durduğu, sosyal adaletin gerçekleşmesi, tam çalışmanın sağlanması, millî gelirin artması ve nihayet herkesin insanlık haysiyetine yaraşır bir hayat seviyesine ulaşması bu kabil sorunların çözümü ile mümkündür. Bunun ötesinde, Anayasadan umduğumuz sosyal denge, her türlü uyumsuzlukların ötesinde barışık bir toplum yapısı meydana getirdiğimizde sağlanabilir. Hepin-

ÇALIŞMA RAPORU: 600 sayfa tutan **TÜRK-İŞ** çalışma raporu, Genel Kuruldan evvel de büyük bir ilgi uyandırmış, radyo ve basın geniş yer vermiştir. Yukarıda, raporun Toprak Reformu ile ilgili kupürü görülmektedir.

hususlardandır. Mülkiyet hakkı muteber ve meşru olmakla beraber, toprak kaynakları sınırlı olduğu için, sosyal adalet ilkeleri ile bağdaşmayacak şekilde çok büyük toprak parçalarına sahip olanların, mülkiyet haklarında bir kısıtmayı kabul etmeleri gerekmektedir.

Topraksız ve az topraklı çiftçiyi topraklandırmak ve aile tarım işletmeleri kurmak, toprak reformunun başlıca ve hatta en önemli gayelerinden biridir. Çiftçinin insan haysiyetiyle bağdaşır bir hayat seviyesine erişmesini sağlayacak ekonomik işletmelerin kurulması, toprak dağıtımında esas olmalıdır.

Diğer bir konu, arazi tapulaştırılmasıdır. Mülk ve arazilerin uflanması meselesi, produktivitenin düşük olmasında başlıca etkindir. Arazinin aşırı bölünmüş hali, toprağın israf edilmesine, lüzumsuz yere makine, insan, hayvan, enerji ve zaman kaybına yol açar ve daha çok entansif tarım metodlarına kayma eğilimi yaratır.

Toprak reformunun kapsayacağı bir diğer husus, tarımsal yerleşimdir. Toprak reformunun uygulanması sonucu, birçok ailenin başka yerlere yerleştirilmesi gerekecektir. Tarımsal yerleşim ve bunun

uygulanmasında kapsamı geniş plânlama yapılması toprak reformu ile yakından ilgilidir.

Toprak reformunun iyi bir şekilde yürütülmesi ve tarımsal üretim arttırmaya yönelik bir müessesese fonksiyonuna sahip olabilmesi için kooperatifçiliğin geliştirilmesi gereklidir. Mevcut üretimi değerlendirme, ürünlerin nakil, depolama ve satışlarında çiftçiyi himaye etme ve uzun vadeli, düşük faizli krediler yoluyla, çiftçiye çeşitli işletme vasıtaları sağlamak, mevcut kooperatiflerin islah edilmesi ve ilgili mevzuat hükümlerinin çiftçinin lehine geliştirilmesi ile mümkün olur.

Kooperatifler, yönetimlerinde ufak çiftçinin söz sahibi olması ile ve ayrıca devletten her alanda ve yeteri kadar destek gördükleri takdirde başarıya ulaşacaklardır. Kooperatifler, sadece üretim alanında kalmamalı, çiftçiyi tefecinin ve malı yok pahasına kapatmak isteyen tüccarın elinden kurtaracak şekilde ham maddeyi işleme, kredi alım, satım ve ihracat gibi alanlara yayılmalı, böylelikle, bütün çiftçiler yurt çapında teşkilatlandırılmalıdır.»

Toprak reformu konusunda, Koalisyon hükümetlerinin yaptığı çalışmalar ve bu konuda ICFTU'

nun görüşüne de yer verilen çalışma raporu, sendikaların, başlıca görevleri arasında toplum sorunlarını savunmak olduğuna işaret etmektedir.

DIŞ TİCARETİMİZ

Kalkınmamızı geniş ölçüde etkileyen ithalat ve ihracat dolayısıyla önemli bir yer tutan dış ticaret konusuna da değinen çalışma raporu, Türkiye'de dış ticaret açığının fazla olduğunu ve döviz rezervelerinin devamlı azaldığını, dış ticaret rejiminin mutlaka düzeltilmesi gerektiğini, bu konuda, belli başlı ihracat ve ithalat kalemlerinde devletleştirmenin yapılmasının zorunlu olduğunu ve yeni devlet kuruluşlarına gitmeye ihtiyacı olmadığını kaydetmektedir.

PETROL KONUSU

Türkiye'de millî bir petrol politikasını izlenmesi fikrini ilk kez Türk-İş'in attığına değinen çalışma raporu, ulusal çıkarlarımıza uygun bir politikanın izlenmesinin artık kaçınılmaz bir gerçek olduğuna işaret ederek, bu fikri, toplumun, hatta Parlâmento araştırma komisyonunun da benimsediğini belirtmekte ve «kamu kuruluşlarının çabalarını engelleyen uygulamaya son verilmelidir» demektedir.

MADENLERİMİZ

Çalışma raporu, madenler konusunda en emin yolun millîleştirme olduğu inancını savunmakta, madenlerde yabancı sermayeye çok sıkı bir denetim altında ve kendi imkânlarımızla başarılması güç görülen çok sınırlı alanlarda ve ancak devlet iştirakiyle izin verilmesini tezini ortaya atmakta ve Türkiye Maden Federasyonunun görüşünün mutlaka alınması gerektiği ileri sürülmektedir.

YABANCI SERMAYE

Yabancı sermaye konusunda, Türk İşçi Hareketi olarak «Yabancı sermaye gelmeden birşey yapamayız» görüşüne katılmağa imkân olmadığı kesinlikle belirtilerek, tedbir alınmasının zorunluluğuna işaret edilmektedir.

İKİNCİ BEŞ YILLIK KALKINMA PLÂNI

Çalışma raporunun en uzun bölümünü kapsayan İkinci Beş

İkinci Beş Yıllık
Kalkınma Planı

Değerli delegeler,

Bundan önceki Genel Kurullara sunduğumuz raporlar dışında, geçtiğimiz vesilelerle plan hakkında düşüncelerimizi açıklamıştık. Burada bir kere daha görüşümüzü hiçbir yorum gerektirmeyecek açıklıkla belirtmek isteriz.

Türk İşçi Hareketi yıllardan beri, kalkınmanın ancak demokratik düzen içinde ve plânla mümkün olabileceği tezini savunmuş, plânın başarıya ulaşması için bir yandan uyarma görevini yaparken, bir yandan da teşkilâtı aracılığıyla, bütün işçilere plânı benimsetmek için çalışmalar yapmıştır. Türkiye'nin bütün eğitim çalışmalarında "Plânı Kalkınma anlayışı" ve "Birinci Beş Yıllık Plân" o büyük önem ve yer verilmiştir.

Türk plânı tanıma çalışmalarında kendi bünyesi dışında hiçbir kuruluştan yardım görmemiştir. Plânlama Teşkilâtı (İ) il düzeyinde, özel sektöre plânı tanıtmaya toplanları düzenlerken, işçilere plânı tanıtmaya görevini dahi hâsnetmemiştir. Plânlama Teşkilâtı bugüne kadar, Ankara, İstanbul, Bursa, Adana, Antakya ve Gaziantep'te olmak üzere plânı özel sektöre tanıtmaya toplanları yapmış, bu toplanılarda başta Plânlama Teşkilâtı Müsteşarı olmak üzere, Plânlama Teşkilâtına diğer yetkilileri ve Odalar Birliğinin seçtiği şahıslar konuşmuşlardır. Plânlama Teşkilâtı yetkilileri gittikleri illerde, işçilere Plânı tanıma işini bütünsel bile, o illdeki sendika yöneticileriyle, özel sektör-

Çalışma raporunun önemli yerini tutan İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı hakkındaki bölümün kupürü.

Yıllık Kalkınma Planı konusunda «Türk İşçi Hareketi yıllardan beri, kalkınmanın ancak demokratik düzen içinde ve plânla mümkün olabileceği tezini savunmuş, plânın başarıya ulaşması için bir yandan uyarma görevini yaparken, bir yandan da teşkilâtı aracılığı ile, bütün işçilere plânı benimsetmek için çalışmalar yapılmıştır.» denmekte, Türk-İş'in eğitim çalışmalarında «Plânlı kalkınma anlayışı» ve Birinci Beş Yıllık Plâna büyük önem ve yer verildiği kaydedilmektedir.

Türk İşçi Hareketinin, plânın başarıya ulaşması için fedakârlığın ve imkânların en iyi şekilde kullanılması gerektiği fikrinde olduğuna değinen çalışma raporu, Plânlamada işçi liderleri ile yapılan toplanılara ve bu konuda yayınlanan bildiriyer yer vermektedir.

PLÂN FİKRİ VE TÜRK—İŞ

Demokratik sistem içinde, hızlı, dengeli ve âdil bir kalkınma için plânlamanın gerekli olduğu kaydedilen çalışma raporunda, plân fikri hakkında Türk-İş'in tutumu şu şekilde açıklanmaktadır:

«Plânlama, kalkınma için bir metod, bir vasıttır. Plân ekonomik çalışmalara düzen veren, yol gösteren, kamu ve özel sektör arasında ahenk sağlamayı hedef tutan, tekrarları önleyen, atılan adımları

birbiri ile bağdaştırıp koordine eden, gelişmelere engel olan bir vesikadır. Bu anlamda bir plân, belli sonuçlar elde etmek için ekonomik hayatın belli unsurlarına, belli ölçüde müdahale etmeyi gösterecek vasıttır. Birbirleriyle ilişkili ekonomik kararlar, ekonomik hayatı, başı boşluktan doğabilecek krizlere karşı korurken, bir yandan da milli gelirin âdil dağılımını gerçekleştirecek sosyal dengeyi gerçekleştirir. O halde en kötü plân dahi plânsızlıktan daha iyidir. Plânın sonsuz faydalarına inanan sendikacılar, plânlı kalkınma fikrini destekleyenlerin başında yer almıştır. Türk—İş, plânı başından beri benimsemiş, kendinden birşeyler katmaya çalışmıştır; çünkü plânlı kalkınmanın ağır sorunlarımızı çözümlenecek araç olduğuna inanmıştır. Biz, plânlı kalkınmada, sendikaların önemini göz önüne alarak, ancak bağımsız, özgür işçi kuruluşlarının katkısı ile ekonomik kalkınmanın gayesine ulaşacağına inanıyoruz.»

Rapor, daha sonra, Birinci ve İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planlarının durumu, özel sektör ve plân, plânda istihdam, kalkınma hızının tahlili, yatırımların finansmanı, plân ve yetki kanunu, Plânlama Konseyi ve plânın hedefi üzerinde de durmakta ve geniş açıklamalarda bulunmaktadır.

VERGİ POLİTİKASI

Türkiye'de yürürlükteki vergi sisteminin, sosyal adaleti gerçekleştirmek yönünden tesirsiz olduğuna değinen çalışma raporu, fertler arasındaki eşitsizliğin ortadan kaldırılması gerektiğini savunmakta ve devletin bunu düzenlemesinin zorunlu olduğu kaydedilmektedir.

Vergi sisteminin en fazla aksayan yönünün, ücret gelirlerini fazla baskı altında tutması olduğuna işaret eden rapor, işçi ve memurun ağır bir yük altında olduğunu belirtmekte ve çeşitli zamanlarda, yeterli gelir sağlayacak reformların uygulanmamasını yermektedir.

İSTİHDAM VE İŞSİZLİK

Çalışma raporu, yatırımlar, sermaye piyasasının tanzimi ve teşvihi hakkındaki kanun bölümlerin-

den sonra İstihdam ve işsizlik sorununa da yer vermekte ve şöyle demektedir:

«Türkiye İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ile sanayi sektörü yatırımlarına ağırlık vermiş, bir başka şekilde belirtmek gerekirse, endüstriye kaymaya başlamıştır. Ancak, gelişmekte olan ülkelerin özelliklerinden biri olan, ekonominin tarıma dayanması hususu yine önemini korumaktadır. Bu sebeple her iki sektörde de istihdam büyük önem kazanmış durumdadır.

Bilindiği gibi, gelişmiş ülkelerde endüstri, ekonominin büyük kısmına hakimiyet yüzünden gayri safi milli hasıla içindeki en büyük payı yaratma durumundadır. Bu ülkelerde şartların gereği istihdam, endüstriye kaymış ve işsizlik kısmen de olsa, yeni yatırım alanları açmak suretiyle azalmıştır. Gelişmiş ülkelerde nüfus artışının az oluşu, ihracatın fazlalığı ve eğitim düzeyinin yüksekliği, istihdamı desteklemektedir. Gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde ise durum tamamiyle farklıdır. Nüfus artışının hızlı, eğitim oranının düşük olması, kaynaklardan verimli bir şekilde yararlanamama ve ekonomilerinin ithalâta dayanması yüzünden bu ülkelerde istihdam bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Ekonomilerinin büyük kısmını tarıma dayanan bu ülkelerde, işgücünün fazla oluşu, gizli ve açık işsizliğe, dolayısıyla fert başına düşen milli gelirin çok düşük seviyede kalmasına sebep olmaktadır. Öyle ki, tarımda istihdam edilenlerin hepsi bu sektörde geçimlerini sağlayamamakta, bu da gücünün şehirlere, hatta dış ülkelere akınına sebep olmaktadır. Nitekim, bu şekilde işgücü fazlalığı olan İspanya, Yugoslavya, İtalya, Portekiz, Yunanistan ve nihayet Türkiye, yabancı ülkelere çalışmak üzere işgücü göndermektedir.

Bu sebeplerle genel istihdam, seviyesi, gelişmiş ülkelerle az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler arasında büyük farklılıklar göstermektedir.

DÜNYADA İSTİHDAM DURUMU

1958 senesi baz kabul edilerek, bu yıldan bugüne kadar istihdam durumu incelenirse, Japonya, Avusturya, Finlandiya ve Almanya gibi ülkelerde, işgücü yetersizliği sebebiyle, istihdamın genel seviyesinin çok yavaş ve kısıtlı bir şekilde geliştiği, İtalyada dışarıya işçi göndermekten dolayı değerli bir istihdam gelişmesi yaratıldığı, Kanada, Amerika ve İngilterede ise, gerek nüfus artışı, gerekse kadın ve gençlerin çalışma hayatına girmeleri yüzünden yeni istihdam sahaları yaratılması sebebiyle istihdam seviyesinde gelişme olduğu görülmüştür.

Genel istihdam seviyesindeki hareketler, yaz aylarında yükselmekte, kışın ise düşmektedir. Nitekim, 1965, 1966 ve 1967 yıllarında Kanada, Amerika, İsrail, Japonya ve diğer ülkelerde bu hareket, çok açık olarak görülmektedir. Bu hareketin sebebini, yaz aylarında mevsimlik işlerin artışında öğrenci ve kadınların yaz mevsiminde çalışmalarında aramak lazımdır. Ancak genel istihdam seviyesindeki oynamalar tarım ve imalatın dışında kalan sektörlerde daha kuvvetli olmakta, tarım ve imalatıta ise istihdam düzeni olarak artan bir seyir göstermektedir.

İşsizlik genel seviyesi hakkında bir genelleme yapmaya imkân yoktur. Ancak işsizlik oranlarında genellikle bir düşme olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Çünkü işsizlerin sayı olarak artması, işsizlik oranının da artmasını gerektirmez. Nüfus artışı dolayısıyla, işgücüne katılanların artış hızı, bu oranlar üzerinde kesin olarak etkilidir. Türkiye bu izah şekline bir örnek olarak verilebilir: 1962-67 arasında işsizlerin sayısında 180.037'lik bir artış olmakla beraber oran olarak % 9.7 den % 9.5'e düşmüştür.

TÜRKİYEDE İŞSİZLİK

Türkiyede işsizlik her zaman olduğu gibi, şimdi de önemini korumaktadır. Ülkemizde işsizlik, dış ülkelere işçi gönderme ve yeni istihdam yaratma için yapılan yatırımların yetersizliği yüzünden,

halli uzun bir devreyi kapsayacak sorun olma niteliğindedir.

Türkiyede istihdam genel seviyesi 1937 yılından beri devamlı bir artış göstermiş, 3008 sayılı İş Kanunu ve kanun kapsamını genişleten kararnamelere göre çalışan işçi sayısı, 1937 de 180.374 iken, 1957 de 681.012, 1965 te ise 1.082.507 olmuştur. Ayrıca 5953 sayılı kanuna tâbi işyerlerinde çalışan gazeteci sayısı 1964 yılında 1985'i bulmuş. 6379 sayılı kanuna tâbi işyerlerinde çalışan gemi adamları ise 1964 de 12.289'a yükselmiştir. Cumhuriyetten bu yana yapılan yatırımlar ve açılan yeni istihdam alanları istihdamı büyük ölçüde arttırmış, istihdam edilen işçi sayısı 1966 da 1.142.912'ye ulaşmıştır. İstihdam seviyesinin artması yanında, işsizlik, büyük nüfus artışı yüzünden azalmamıştır.

1962 yılında çalışma gücüne sahip olanlar 15.473.500 iken, bunlardan 1.450.000'i öğrencilik, askerlik, hastalık, tutukluluk ve ev kadını olma nedenlerinden çalışmamaktaydı. İstihdamın en yüksek olduğu mevsimdeki işsizlerin sayısı ise 1.500.000 idi.»

KONUT SORUNU

Konut sorununun, işçi hareketi bakımından çok önemli olduğuna değinen çalışma raporu, sosyal meselelerin başından bu konunun geldiğini kaydetmekte ve grafiklerle bugünkü durumu açıklamaktadır.

Rapor, Türk-İş'in araştırmasında da yer vermekte düzenlenen aile anketlerinden örnekler sunarak bu konuda alınması gerekli tedbirleri sıralamaktadır.

TOPLU İŞ SÖZLEŞMELERİ VE GREVLER

Türk İşçi Hareketi için, grevin bir gaye değil, işçi haklarını almak için başvuru bir vasıta ve en son çare olduğuna değinen çalışma raporu, buna karşı hükümet ve işverenlerden de bu anlayışı beklemenin zorunlu olduğunu kaydetmekte ve «Toplu pazarlık düzenini çıkırından çıkararak, bunu Türk işçisinin bir haysiyet mücadelesi haline getirmek isteyen işverenler, bu davranışlarının çok tehlikeli olduğunu bilmelidirler» demektedir.

Toplu İş Sözleşmeleri ve Grevler

Sayın delegeler,

Toplu iş sözleşmesi çalışmalarının çok yoğunlaştığı bugünlerde Türk-İş Genel Kurulu toplantısı bulunuyor. Genel Kurulumuz çalışmalarının büyük bir kısmını muhakkak ki bu konuya ayıracak; bir yandan, toplu iş sözleşmelerinin ve grevlerin bugüne kadar izlediği seyir ve temsil ettiği kitlenin ekonomik, sosyal ve kültürel durumlarına yaptığı katkıyı incelerken, diğer yandan da bazı noktalarda bugüne kadar karşılaşılan ve bugünlerde daha da artıp, yoğunlaşan problemleri, bu problemler sonucu önümüze çıkacak dar boğazlarda, geçiş noktalarını belirleyecek, özellikle bu konuda bütün teşkilatlarımızın uymak zorunda olmaları gereken asgari müsterekleri karara bağlayacaktır.

TOPLU SÖZLEŞME VE GREVLERİN BİLANÇOSU

Bir taraftan geçmişteki aksaklıkları tesbit edip, derli toplu hareket etmenin ilkelerini ortaya koyarken, diğer taraftan, teşkilatımızın özlediğimiz derli toplu hareketi önleyen bazı faktörleri de dikkate ele alacağız. Yine bu arada, bugüne kadar genellikle anlaşılmış işleyen toplu sözleşme düzenini bazı noktalarda kırmazıya götüren hukuki konular üzerinde de duracağız. Üzerinde duracağımız konular arasında, işverenlerin ve hükümetlerin de bu konudaki davranış ve politikaları da mutlaka yer alacaktır. Bu tahlilleri girişmeden önce, tahlillerimizde bizi en doğru sonuçla götürececek bazı bilgiler öncelikle vermek zorundayız. Bu bilgilerin başında, bugüne kadar yapılan toplu iş sözleşmeleri, grevler ve bu grevlerin işkollarına dağılışı gelmektedir. Toplu iş sözleşme ve grev düzenine girdiğimiz günden bu yana yapılan grevlerin ve bu grevlerin işkollarına dağılışı, 1 numaralı tabloda gösterilmiştir.

Grevi bir gaye değil, işçi haklarını almak için vasıta kabul eden Türk İşçi Hareketi, çalışma raporunun bu bölümünde Türk-İş'in yaptığı çalışmalarını geniş şekilde anlatmaktadır.

MEVZUAT ÇALIŞMALARI

Çalışma raporunun en uzun bölümü mevzuat çalışmaları olmuş ve bu konuda Grev ve Lokavt kanunu, memur-işçi ayrımı, Sendikalar kanunu, İşkolları yönetmeliği Tarım İş kanunu, İşsizlik Sigortası, 440 sayılı kanun, İşçi Yardımlaşma Kurumu Kanunu, Deniz-İş kanunu, Basın İş kanunu, Çalışma Bakanlığı, İş ve İşçi Bulma Kurumu, Maden İşçilerinin yaş haddinin indirilmesi konularına geniş şekilde yer verilerek Türk-İş'in yaptığı çalışmalar belirtilmiştir.

TEŞKİLATLANMA

Teşkilatlanma bölümünde, sendika sayısı, 274 ve 275 sayılı kanunların uygulanmasındaki boşluklar, bölge temsilcilikleri ve Türk-İş'in üye sayısının 800 bin'in üstüne çıktığı kaydedilmekte ve şöyle denmektedir:

«Bütün işkollarında gayretli çalışmaların neticesinde üye sayımız 800.000'in üzerine çıkmıştır. Bu yükselişte herşeye rağmen, sendikalarımızın başarılı çalışmalarının rolü büyük olmuştur.»

İŞÇİ HAREKETİNİ BÖLME ÇABALARI

Dünya işçi hareketini yakından izleyenlerin sendikacılığın za-

man zaman parçalanıp bölünmesi, bu bölünmenin hissi, ideolojik, politik ve bazen de sendikacılık ilkelere baktıncadan olduğunu belirten çalışma raporu. Disk konusunda şöyle demektedir:

«Geçen dönemde Türk Sendikacılık Hareketinin üst seviyesinde de bazı parçalanma teşebbüsleriyle karşılaşıldı. Hafızalarınızı biraz gerilere götürdüğünüzde bir «Dayanışma Konseyi», bir «Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu» ve bir DİSK içinde kuruluşların ortaya çıkmış olduğunu hatırlayacaksınız. Bu kuruluşların ortaya çıkışlarındaki büyük iddialar, Türk-İş'ten parçalanma veya Türk-İş'e karşı olma gerekçeleri yine hepinizce bilinmektedir. Büyük iddialarla ortaya çıkan bu kuruluşların gerçek yüzleri ve kısa sürede belli olan akıbetleri bugün Türk İşçi Hareketince bilinmektedir. Bunlardan ilk ikisi bir iz dahi bırakmadan gelip geçmiştir, bugün adları dahi kolayca hatırlanmamaktadır.

Bu üç kuruluştan DİSK'in kuruluş amacı, diğerlerinden çok farklıdır. DİSK, bu teşekkülü kuran yöneticilerin kendi iradelerinden doğmamıştır. Bu yöneticileri, bu kuruluşu meydana getirmeye zorlayan kuvvetler vardır. Fakat bunlar, işçi hareketi içindeki kuvvetler olmayıp, tamamen bu hareketin dışındaki kuvvetlerdir. Bu kuruluş da yukarıda bahsettiğimiz iki kuruluş gibi, büyük bir kampanyayla ortaya çıkmış; bu arada dış kuvvetler de propagandaları ile işçi hareketi gerçekten bölünüyör görünümünü vermek için bütün gayretleriyle çalışmışlardır. Hafızalarınızı o günlere götürdüğünüzde bazı kimselerin bu kuruluş hakkındaki mübalâgalı sözlerini mutlaka hatırlayacaksınız. TİP'in Genel İdare Kurulu üyesi ve TİP'in akıl hocası Sadun Aren bu kuruluşu «Türkiye'de yılın o'ayı» olarak tanımlarken, Çetin Altan «İşçiler Uyanıyor» başlıklı yazısıyla DİSK'e katılan sendikaların yüzbinlerce kişiyi temsil ettiğini, mutlu günlerin çok yakın olduğunu ve bu mutlu günlere Türkiye'yi ulaştıracak güçlerin başında DİSK'in gel-

diğinin yazıyordu. Bu arada İlhan Selçuk «Devrimci İşçi» başlıklı yazısında bu kuruluşu büyük ümitlerle bağlıyor ve bu kuruluşu alkışlıyordu.

Hepinizin gerçek yüzünü gayet iyi bildiğiniz ve sonunda ilk iki kuruluş gibi, hiçbir iz bırakmadan, Türk İşçi Hareketinden silinip gidecek bu kuruluş hakkında teferuata inecek değiliz. Yalnız bir iki noktayı açıkladıktan ve bugünkü durumlarını kendi raporlarına dayanarak ifade ettikten sonra, konuyla ilgili görüşümüzü tamamlıyacağız.

DİSK'in kuruluşu 13 Şubat 1967 dir. Bu tesadüfi bir kuruluş tarihi değildir. Hepinizin bildiği gibi 13 Şubat 1967 tarihinde de Türkiye İşçi Partisi kurulmuştur.

Bu kuruluşlar arasında, yıldönümü rastlantılarına dayanarak, bağlantı kurmak, çok hissi bir görüş olur. Biz ise, her konuda olduğu gibi, DİSK hakkındaki görüşümüzü de her türlü hissi görüşten uzak, gerçeklere ve maddi delillere dayamak niyetindeyiz.

Raporumuzun giriş bölümünde bahsettiğimiz ve sizlerce çok iyi bilinen ilkelerimizi burada tekrar edecek değiliz. Ancak, Türk İşçi Hareketine hayatıyet veren bu ilkelerden, üzerinde çeşitli sebeplerle en çok durulan ve en şiddetli tenkitlere hedef olan ilkelerimiz «Partilerüstü politika», «aşırı akımlarla mücadele» ve «demokrasiye bağlılık» tır. Bu hücumlar ne bugün başlamıştır, ne de yarın sona erecektir. İşçiye hizmet yolunda ilerledikçe, işçi hareketi güçlenip geliştikçe, bu hücumlar belki de şiddetini biraz daha arttıracaktır. Ancak ne var ki, Türk işçisi belirli çevrelerin umduklarının aksine Türk-İş'in ilkelerini hergün biraz daha benimsemektedir.»

Daha sonra TİP ile Disk arasındaki ilişkilere değinilen raporda, Disk yöneticilerinin tutumları belirtilmektedir.

Raporun daha sonraki bölümünde eğitim sorunumuz ele alınmakta ve Türk-İş'in eğitim, Hukuk, Araştırma, Basın ve Halkla Müna-sebetler çalışmaları ve Türk-İş'in

Dış ilişkiler

Bölünmüş dalga

Türkiye bu dönemde, dış ilişkiler konusunda önemli gelişmelerle karşılaşmış bir çalışma yapmıştır. Bir yandan, üyesi olmakta olan ICFTU'da aktif katılım ve aktif katılım politikasını diğer yandan, Ortak Pazar, OECD ve Afrika sendikaları hareketiyle yavaş yavaş birleştiği birleşim için çalışmıştır.

Türk işçisi yabancı sendikacılara karşı olarak yapılacak ziyareti, her karışık ilişkilerin kurulmasını sağlama ve bu alandan yararlanma amaçlarıdır.

Bu dönemde Türkiye'nin birçok yabancı devletin adamları ve sendikacıları ziyareti amaçları.

20 Ekim 1967 tarihinde Ekonomik olarak bir hafta kalan Belçika Çalışma Bakanlığı, Türk İşçi Partisi'ne, Belçika'daki Türk işçilerinin çalışma haklarını bilgilendirme, özellikle kömür işkolundaki işçilerin işsizliği konusunda Türk işçilerinin yarar görebileceği hususlarını kendilerinden temin etmektedir. Bu ziyaret sırasında, Belçika'da Sosyal Siyaseti tedbirlerim fark etmekte ve uygulanması sonucu, işçilerin kötü durum düşmelerinin önlenmesi istemesi bu konuda da büyük katkı sağlamıştır. Ayrıca Belçika'daki Türk işçilerin çalışma haklarını öğrenme, dernek memnuniyet duyduğunu açıklama Belçika Çalışma Bakanlığı ile yapılan görüşmeler sonucu sonuçlanmıştır.

Federatif Almanya Cumhuriyetinde çalışan yabancı işçiler için bir sosyal yardım fonu kurulmuştur. «ARBEITERSCHUTZ» konseptleri, 25 yıllık bir hayat için 1000 DM'den fazla bir ziyaret ederken Alman

Çalışma raporunun Dış İlişkiler bölümünde, Türk-İş'in üyesi bulunduğu kuruluşlardan geniş şekilde söz edilmektedir. Yukarıda bu bölümün kupürü görülüyor.

yayın faaliyeti açıklanmaktadır.

SOSYAL SİGORTALAR

Sosyal Sigortalar Bölümünde ise, Teşkilât kanunu, Kurumun personel politikası, işverenlerin prim borçları, ilâç konusu, Çalışma Bakanlığının tasarısı, hastahanelerin devri meselesi, toplantılar, Sigorta genel kurulu ve Kurum fonlarını başka maksatlarla kullanılması konuları eleştirilmekte, Türk-İş'in görüşü açıklanmaktadır.

Bakanlar—Sendikacılar toplantısı, Teknolojik gelişme ve otomasyon, iş değerlendirme, Yurt dışındaki işçiler, Ortak Pazar, OECD, Kıbrıs, Deprem felâketleri, konularından sonra, dış ilişkiler bölümünde, ICFTU'da görev değişikliği, ICFTU'nun karşısındaki sorunlar, Dünya Gençlik kongresi, ICFTU'nun İran temsilciliği ve Dünya Sendikacılık hareketi içinde Türk-İş'in yeri konuları önemle ele alınmakta ve rapor, Mali Yönetim Kurulu ve Onur Kurulu Raporları ile son bulmaktadır.

Bakanlar, Sendikacılar ve İşveren

temsilcileri

ortak

toplantısı

Çalışma hayatımızla ilgili konuları görüşmek üzere Çalışma Bakanlığı tarafından düzenlenen; hükümet, işçi ve işveren temsilcilerinin ortak toplantısı 22 Mart günü Sosyal Sigortalar Kurumu salonunda yapılmıştır.

Maliye, Ulaştırma, Bayındırlık, Tekel, Tarım, Köy İşleri ve Turizm Tanıtma Bakanları ile, Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, Genel Sekreter Yardımcıları Ethem Ezgü, Salâhaddin Erkap, işçi liderleri ile Türkiye İşveren Konfederasyonu ve Odalar Birliği temsilcilerinin katıldığı toplantı, Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem'in Başkanlığında iki saat devam etmiştir.

Çalışma Bakanı toplantıyı açış konuşmasında, çalışma hayatımızla ilgili konuların çözümlenmesinde görev alan bakanlığının, işçi ve işveren temsilcilerinin görüşlerini ortak bir toplantıda almak üzere düzenlediğini, istihdamı yaratma ve işsizliği önlemenin başlıca görevleri arasında bulunduğunu, 1963 yılından bu yana 3045 toplu sözleşme yapıldığını ve 1 milyon 724 bin işçinin yararlandığını belirtmiş, bu toplantıda ele alınacak konuların çalışma hayatımız yönünden etkili olacağını söylemiş ve şöyle demiştir:

«Toplu sözleşmenin hâkim yönü ücrettir. Görüşmelerin siklet merkezini ücret teşkil eder.

Bakanlar, Sendikacılar ve İşveren temsilcilerinin ortak toplantısı geçtiğimiz ayın sonlarında Sosyal Sigortalar Kurumu salonunda yapılmıştır. Çalışma hayatımızla ilgili konuların ele alındığı bu toplantıdan sonra komisyonlar kurulması kararlaştırılmıştır. Resimde sendika liderleri görülmektedir.

Bununla ilgili bir soruyu ortaya koyuyorum. Fiatları sabit tutmak şartıyla ücret artışlarından vazgeçmek mümkün müdür? Bir de bunların dışında işçi-işveren konfederasyonlarının toplu sözleşmelerin bazı esasları üzerinde mütabakalar temin edilemez mi? Meselâ «Asgari ücret belli bir seviyeden aşağı ve yukarı olamaz gibi. Bugünkü toplantımızın müzakere konusu yapacağı hususları sizlere arz etmiş bulunuyorum. Ancak, konuşmalar da bulunacak sizlerin bunlarla doğrudan doğruya veya dolaylı temas etmesi tabiidir ve hatıta çalışma sorunlarımız için de fevkalade önemlidir.»

DEMİRSOY'UN KONUŞMASI

Çalışma Bakanından sonra söz alan Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, bir bakıma küçük çapta bir «Çalışma Meclisi» toplantısı hüviyetini alan toplantının düzenlenmesinden duyduğu memnuniyeti belirtmiş, ancak toplantının ne ka-

dar devam edeceği, gündeminin ne olduğu hakkında bilgileri olmadığını, komisyon çalışmaları yapıldıktan sonra görüşmelere geçmenin daha olumlu sonuçlar alacağını söylemiş, işçi sorunları konusunda şu açıklamalarda bulunmuştur :

«Toplu sözleşme düzeni müdahale isteyen bir düzen değildir. Bu düzene hükümetler yardımcı olur. Hatalar meydana gelmektedir, ancak asgariye indirmek gerekir ve biz de bunu arzuluyoruz. Biz bu toplantılardan kısa süre içinde sonuca varmak istiyoruz. Meselâ bir işçi-memur konusu vardır. Bu toplantıdan sonra, hükümet bir kararnâme ile pekâlâ sonuçlandırabilir. İktisadî Devlet Teşekküllerinde muvakkat işçi vardır. Ama şimdi, daimi muvakkat işçi çalıştırılmaktadır. Bunun artık bir kesinlik alması gerekmektedir. İktisadî Devlet Teşekküllerinde sendika olmayacaktır, özel sektörde olacaktır, böyle şeyi kabul etmi-

yoruz. Bu toplantılardan fayda umuyoruz, ancak görüşülüp karara bağlanan konularda kesin icraat yapılmak şartıyla...»

Daha sonra konuşan Maliye Bakanı Cihat Bilgehan da, işçi ve işveren temsilcilerinin görüşlerini ortaya attıktan sonra komisyonların toplanması ve daha sonra toplantı yapılmasının uygun olduğu tezinin ortaya atılmış ve olumlu karşılanmıştır.

HALİL TUNÇ'UN KONUSMASI

Türk-İŞ Genel Sekreteri Halil Tunç, toplu sözleşme düzenine girdiğimizden bu yana gelişmelerin ümit verici olduğuna işaret etmiş, ancak bazı problemlerin henüz halledilmediğini, bu toplantıda çözüm bekleyen konuların berraklaşacağını olumlu yönde gelişerek büyük problem olmaktan çıkacağını işçi kuruluşlarının ülkenin kalkınması için çaba sarfettiklerini söylemiştir.

Tunç, bugüne kadarki problemler arasında ücret ve fiat konularının bulunduğunu, aslında her ikisinin de plân hedefleri içinde bulunmasına rağmen, sonuçlandırılmadığını ifade etmiş ve şöyle demiştir:

«Ücret artışı verim artışına bağlanmaktadır. Her şeyden önce bir taban asgari ücret tesbitinde zaruret vardır. Sosyal adalet ilkesinden devamlı surette bahsediyoruz, asgari ücret, sosyal adaletin ta kendisidir. Ücret isteklerini de elbette bir esasa bağlamak gerekmektedir. Ancak ülkemizde verim artışı tesbit edecek bir teşekkülün tam anlamı ile fonksiyonunu ifa etmemesi, ortaya güçlükler çıkarmaktadır. Hareket noktamız, plân ve Anayasa ilkesi olmalıdır. Biz şu kanaatteyiz ki, önce asgari ücretleri tesbit etmek, daha sonra da ücret artışlarını verim artışına ayarlamak icap eder.»

Türk-İŞ Genel Sekreteri, sen-

dikaların fonksiyonunun, işçilerin mevcut durumunu muhafaza, daha sonra da gelişmesini sağlamak olduğunu, bunun için de ücret artışlarını adi bir ortamda yerleştirmek bulunduğunu belirtmiş, sosyal yardımların tam olarak intikal etmediğini söylemiş ve şu problemlerin süratle çözümlenmesini istemiştir:

«— Kamu sektörü ile yaptığımız toplu sözleşme görüşmelerinde karşımıza bütçe çıkarılmaktadır. Böylece serbest pazarlık rejimi olan toplu sözleşmeler sınırlandırılmaktadır.

— Kamu sektörü ile yapılan sözleşme görüşmelerinde karşımıza yetkisiz kişiler çıkmakta ve böylece görüşmeler uzamakta, hatta grevlere dahi yol açmaktadır. Toplu sözleşme düzeni geçici düzen değildir. Bu işlerle devamlı uğraşacak üniteler meydana getirilmelidir. Bu konuda Milli Savunma Bakanlığının çalışmalarını olumlu karşılamaktayız.

— Yine Kamu sektörü ile yaptığımız sözleşme görüşmeleri, Maliye Bakanlığının vizesi olmadan yürümektedir. Bu gerekçe ile karşımıza çıkmak haksızlıktır.

— İşçi fazlalığından şikayet edilmekte ve kamu sektöründe işçi ücretlerinin maliyete etkisi olduğu iddia edilmektedir. Biz bu görüşte değiliz. Söylendiği kadar fazla değildir, hatta çok düşüktür.

— İşçinin yönetime katılması gerçekleşmemektedir. Biz işçinin yüzde yüz karar sahibi olmasını iddia etmiyoruz, ancak verim artışında etkisi olacağı kanaatimizi dün olduğu gibi yine muhafaza ediyoruz. Batı ülkelerinde bu millî bir mevzuat olarak yerleşmiştir. Hatta İngiltere'de Milli Savunma komitesine dahi işçi katılmak-

ta'dır. Bunun mutlaka sonuçlandırılması gerekmektedir.

— Biz ücretlerin dondurulmasının yüzde karşındayız. O zaman toplu sözleşme düzeni olmaz. Bu düzen müdahale isteyen bir düzen değildir. Beş yıllık uygulama bunu ispat etmiştir. Fiat artışları dondurulmalı ama ücretler asla.

— Memur-işçi ayırımı konusu da mutlaka çözümlenmelidir. Bunu yalnız yargı organlarından beklemek hatırdır. Bir kararname ile yapılacak iştir. Türk işçisi plân fikrine inanmıştır. Bu fedakarlık ve ilkelere sadakat ister, yalnız işçi kuruluşlarından bu fedakârlığı beklemek hatalıdır.»

Halil Tunç'tan sonra konuşan Sanayi Bakanı Mehmet Turgut, toplantının çizilen çerçeveden çıkma istidadı gösterdiğini, burada konuşulanların genel sorunlar olduğunu, bu yüzden bir yön verilmesi gerektiğini söylemiş. Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem de, Türk-İŞ Genel Sekreterinin ileri sürdüğü problemlerin bir temenni mahiyetinde olduğunu ve Bakanlıklarını ilgilendirdiğini, tartışma konusu olmayacağını hatırlatmıştır.

İşveren temsilcilerinin Sanayi Bakanını destekleyici konuşmalarından sonra, Bakanların öğleden sonraki işleri yüzünden toplantının saat 12 de son verilmesine, ancak önemli konularda komisyonlar kurulmasına, ve gelecekte yapılacak Çalışma Meclisine gündem halinde getirilmesine karar verilmiştir.

Toplantıdan sonra, toplu sözleşme düzenine girdiğimizden bu yana kamu sektöründeki sorunların toplu halde görüşülmesi, işçiye verilen sosyal hakların işçiye tüm olarak intikali, fiat artışlarının durdurulması ve ücretlerin dondurulması üzerine üç komisyon kurulması kararlaştırılmıştır.

Toplantı saat 12 de sona ermiştir.

Demirsoy: "Bugün herkes işçiliği ile iftihar ediyor...."

Marmara Bölgesi Oleyis Sendikasının geçtiğimiz ayın başlarında yapılan 16 nci Genel Kurulunda bir konuşma yapan Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy «Bugün herkes işçiliğiyle iftihar ediyor» demiştir.

Türk-İş Başkanı, bir takım kötü niyetli maceracıların sendikacılık oynamak istediklerini ancak bunların muvaffak olamayacaklarını, Türk sendikal hayatının dünya sendikacılığına ışık tutacak güce ulaştığını söylemiş ve şöyle demiştir :

«Türk Sendikacılık Harekti, batıda örnek nitelikte adlandırılmaktadır. Yakın komşu ülkelerdeki sendikacılar bizden eğitim yardımı istemektedirler. Bugün ulaştığımız merhale küçümsenmeyecek niteliktedir.»

Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, daha sonra hükümet edenlerin, işçi konularında Türk-İş'le daima istişare halinde olduğunu ve bunun büyük bir gelişme sayılabildiğini belirtmiş ve «Hükümet bir ara kıdem tazminatını kaldırmaya yeltendi, ancak biz bu konuda direnerek bu müessesenin bozulmasını önledik.» demiştir.

Demirsoy, konuşmasında sendikalara yapılan Amerikan yardımına da değinmiş ve 1970 yılında bu yardımın kesileceğini ve bu tarihten sonra sendikaların kendi yağı ile kavrulacağını, esasen sendikaların artık güçlü hale geldiklerini söylemiş ve şöyle demiştir: «Artık sendikacılık açlık edebiyatı yaparak yardım istemek değil, kuvvetliyim, güçlüyüm, bilgiliyim diyerek hakkını istemek demektir.»

Genel Başkan, bugün işçilerin durumunun düne göre çok iyi olduğunu, ileride daha iyi imkânlarla kavuşulacağını bildirmiş, sendikaların hiç bir partiye bağlanmıyacağını kesinlikle belirtmiştir.

Seyfi Demirsoy, asgari ücret yönetmeliğinin hazırlandığını ve önümüzdeki günlerde de Danıştay'dan çıkacağını açıklamıştır.

Türkiye'de 3,5 milyon gizli işsiz var .

Mart ayı ortalarında yapılan Teksif Bakırköy şube kongresinde konuşan Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy «Türkiye'de gizli ve açık olarak 3,5 milyon işsiz vardır ve bunu resmi ağızlar söylemektedir. İşsizliğin önlenmesi ancak sayılaşma ile olur.» demiştir.

Demirsoy, hür sendikacılığa gölge düşürmemek ve verilen hakların korunması için güçlü olmak gerektiğini söylemiş, demokratik rejimin teminatının güçlü sendikacılık olduğunu belirtmiştir.

Yapı-İş Kongresi yapıldı

Yapı-İş Sendikası Genel Kurulu, 25-27 Mart günleri Sosyal Sigortalar konfederans salonunda yapılmıştır. Türk-İş Genel Sekreter Yardımcısı Ethem Ezgü, DYF-İŞ Genel Başkanı Şerafettin Akova ve Oleyis Başkanı Nusret Aydın'ın yönettiği genel kurul, Genel Başkan Vekili İsmail İnan'ın konuşması ile açılmıştır.

«Yapı-İş Sendikası, çeşitli istihale ve ızdırapların derin çizgilerini taşıyan bir teşkilâttir. Şu anda dahi aynı kederli gövde ile huzurdadır.» diyerek sözlerine başlayan İsmail İnan, kongrenin önemli bir dönüm noktası teşkil ettiğini, kendi üyeleri önünde değil, aynı zamanda kamu oyunun da ibrasını almak zorunda olduğunu söylemiş daha sonra çeşitli sorunlara değinmiştir.

İsmail İnan'dan sonra, Uluslararası Ağaç ve Yapı Sanayii İşçileri Federasyonu Genel Sekreteri John Lefblad konuşmuş, hür dünya sendikacılık çalışmaları ve bu konuda Türkiye'nin katettiği mesafeyi anlatmıştır.

Daha sonra, Tes-İŞ Federasyonu Başkanı Enver Turgut, Metal-İŞ Federasyonu Başkanı Kaya Özdemir Çimse-İŞ Sendikası Başkanı Hasan Türkay ile Toleyis Başkanı İsmail Aras söz alarak çeşitli konular üzerinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Genel Kurulun diğer günlerinde, yapı işlerinde çalışanların çalışma şartları ile diğer işçi sorunları üzerinde durulmuş ve alınması gerekli tedbirler konusunda konuşmalar yapılmış ve daha sonra seçimlere geçilmiştir.

Yapılan seçimler sonucunda, Genel Başkanlığa Süreyya Denizli, Genel Başkan Vekilliğine Mevlüt Bayraktar, Genel Sekreterliğe İsmail İnan, Genel Sekreter Yardımcılığına İbrahim Çetkin ve Mali Sekreterliğe de Nuri Yorgancıoğlu getirilmiştir.

Geçtiğimiz ay içinde Bakanlığı ile ilgili açıklamalarda bulunan Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem.

Çalışma Bakanı yeni konut politikasını açıkladı

Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, önümüzdeki aylar içinde, yeni bir konut politikasının uygulanacağını açıklamıştır.

Geçtiğimiz ay içinde Doğu Anadolu İllerine yaptığı gezi sırasında yeni konut politikasının esaslarını açıklayan Çalışma Bakanı, bölgelerin özelliklerine göre, A,B,C, olmak üzere üç ayrı tip konut yapacağını söylemiştir.

Bakanın verdiği bilgiye göre, bu konutlara sahip olmak isteyen işçiler 2.500 lira peşin para ödedikten sonra, geriye kalan borçlarını 20 yıl vade ile ve yüzde dört faiz eklenmesiyle ödeyeceklerdir. Çalışma Bakanı Erdem, bu üç ayrı tip konutların 25,30 ve 40 bin lira-

ya malolacağını bildirmiş,

«Bütün emelimiz işçilerimizi mesken sahibi yapmaktır» demiştir.

TÜRKİYE'DE İŞSİZLİK

Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, Beş Yıllık Kalkınma Planı dönemi sonunda Türkiye'de işsiz kalmıyacağını söylemiştir.

Erdem, Erzurum'da sendika temsilcileriyle yaptığı toplantıda dilek ve temennileri dinledikten sonra, Türkiye'nin ücret politikası ve kalkınma hızı bakımından dünya ülkeleri arasında Japonya'dan sonra ikinci geldiğini öne sürmüştür.

Bakan, Türkiye'de halen 13

milyon 736 bin kişinin çalışabilir durumda olduğunu belirtmiş, bu nüfusun 1 milyon 400 bininin sanayi, 2,5 milyonun küçük sanayi, 800 bin işçinin çeşitli hizmetlerde çalıştığını açıklamış ve daha sonra şöyle demiştir:

«Birinci Beş Yıllık Planın uygulanmaya başlandığı 1962 yılında Türkiye'de bir buçuk milyon işsiz vardı. Bu plana göre, her yıl yüz bin kişiye iş bulunması gerekmektedir. Oysa ki, 1965 yılında işsizlerin sayısı yine bir buçuk milyondur. 1967 yılı sonuna kadar bu işsizlerin sayısı 1 milyon 400 bine düştü.»

İŞSİZLİK ÖDENEĞİ GEÇİCİ İŞSİZLERE VERİLECEK

Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, geçtiğimiz ay içinde Erzurumda Sosyal Sigortalar Hastahanesinin açılışını yaptıktan sonra, basın mensuplarına hazırlanmakta olan işsizlik sigortası kanun tasarısı hakkında bilgi vermiş ve «İşsizlik ödeneği geçici işsizlere verilecektir» demiştir.

Erdem, halen Sosyal Sigortalar Kurumuna üye olan 1 milyon 600 bin işçinin işsizlik sigortasından yararlanacağını ve bu durumda olan işçilerin altı ay ücret alacaklarını söylemiştir.

25 hizmet yılını dolduran işçilerin, devlet memurlarında olduğu gibi ihtiyarlık sigortasından yararlanıp emekli olmaları konusunda Çalışma Bakanlığında yapılan çalışmalara hız verilmiştir.

Çalışma Bakanlığında bir yetkili «Bu konudaki çalışmalar sonuçlanmak üzeredir. Çalışmaların tamamlanmasını takiben tasarısı süzülme ile hazırlanarak Meclise sevk edilecektir. Tasarının kanunlaşması ile işçiler, 60 yaşını doldurmaya beklemeksizin 25 hizmet yılı sonunda arzu ettiklerinde emekli olabileceklerdir» demiştir.

Bilindiği gibi, işçilerin ihtiyarlık sigortasından yararlanabilmeleri için, normal olarak 60 yaşını

doldurmaları gerekmektedir. Yürürlükteki sisteme göre, 20 yaşında çalışmaya başlayan bir kişinin ihtiyarlık sigortasından yararlanabilmesi için tam 40 yıl, 25 yaşında başlayan bir kişinin de 35 yıl çalışması zorunludur. Böyle bir durumun, çalışma hayatındaki sosyal adalet ilkesine aykırı düştüğü yetkililerce belirtilmekte ve işçilerle memurlar arasında emeklilik sisteminde bir eşitliğin getirilmesinin zorunlu olduğu eklenmektedir.

Verilen bilgiye göre, üzerinde çalışılan sistemde, işçilerin emekli olabilmelerinde iki ana prensip getirilecektir. Bunlardan biri, halen uygulanan 60 yaştır. 60 yaşını dolduran bir işçi, dilediğinde ihtiyarlık sigortasından yararlanacak, kendisine Sosyal Sigortalar Kurumu aylık bağlayacaktır. Diğer prensip ise, hizmet süresidir. Bir işçi, bu temel prensibe göre, 60 yaşını doldurmasına lüzum olmadan, 25 yıl çalıştığı takdirde emekliye ayrılabilir.

ASGARI ÜCRET

YÖNETMELİĞİ

YÜRÜRLÜĞE GİRECEK

Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, Mart ayı başlarında verdiği bir demeçte, asgari ücret yönetmeliğinin yakında yürürlüğe gireceğini söylemiştir.

Bu konuda geniş açıklamalar da buanan Çalışma Bakanı şöyle demiştir:

«Artan millî refahın işçinin hak ettiği payı alabilmesi asgari ücretin objektif ölçülere istinat ettirilmesini öngörmektedir. Bir bakıma sosyal adaletle giden yol asgari ücret kapısından geçer. Bu itibarla bugüne kadar şahsi ve objektif ölçülere istinat eden «Asgari ücret yönetmeliği» yeni hazırlıklar içerisinde Türkiye'nin gerçeklerine uygun objektif ölçülere istinat ettirilmiştir.»

Çalışma Bakanı Erdem'in açıklamasına göre, asgari ücretin tespitinde, gıda, konut, giyim, sağlık

ve aydınlatma ihtiyaçlarına ek olarak, taşıt, kültür ve eğlence ihtiyaçları da dikkate alınacaktır. Asgari ücret tespit edecek olan komisyon, hayat pahalılığı, sosyal ve ekonomik durum, fiilen ödenmekte olan ücretlerin genel ortalaması ve işin niteliği gibi faktörleri de gözönünde bulunduracaktır.

İşverenler, tespit edilen ücretten düşük ücret edeyemeyeceklerdir. Toplu sözleşme ve hizmet akidlerinin asgari ücretin altında ücret ödenmesini öngören hükümleri de geçerli olmayacaktır. Yeni asgari ücret yönetmeliğine göre, asgari ücretler, mahalli, bölgesel veya millî seviyede tespit edilebilecektir. Bir yerdeki bütün işkollarında, belirli bir yerdeki bir veya daha fazla işkolunda da asgari ücreti tespit etmek mümkün olacaktır.

DYF—İŞ, DEMİRYOLLARINDAKİ ZARARIN NEDENLERİNİ AÇIKLADI

Demiryolu İşçi Sendikaları Federasyonu (DYF—İŞ) geçtiğimiz ay içinde yayınladığı bir bildiride, Demiryolları işletmesinin zararının nedenlerini açıklamış ve gerekli tedbirlerin alınmasını istemiştir.

Bildiride şöyle denilmektedir:

«Karayolları taşımacılığında, herhangi bir düzenleyici politika yada planın uygulanmaması, bugünkü israflı ulaştırmacılığın doğmasına ve taşımacılar arasında mevcut olan yıkıcı rekabete son verilse bu durum doğmazdı. Bugün Karayollarında taşımacılık yapanların çoğu rekabet yüzünden taşıtlarını amorti etmek imkânına dahi sahip değildir. Bunda «tek taşıt» «Tek firma» esasının uygulanması yada şirketleşmeye gidilmeyişinin büyük rolü vardır.»

Bildiride daha sonra, 1967 yılı programında yük taşımacılığı hakkındaki kısımlara yer verilmiş ve karayolları taşıtlarının vergilendirilmesinin kaçınılmaz bir zorunluk olduğu kaydedilmiştir.

Yabancı işçilerin ülkelerine dönüşü

KUTAY AKSEL

TÜRK-İŞ EĞİTİM

MÜDÜR MUAVİNİ

SON on yıl içinde, İtalya, İspanya, Portekiz, Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan' dan 3 milyondan fazla işçi, Avrupa'nın diğer ülkelerinde çalışmaktadır. Bu işçilerin çalışmakta oldukları ülkelerdeki durumları hakkında birçok araştırma ve çalışmalar yapılmasına karşı ülkelere geri dönen işçilerin sorunu gereği gibi ele alınmamıştır. Yurtlarına dönen işçiler hakkında bilgimiz çok azdır. Evini, işini, toprağını, yakınlarını ve ülkesini bırakarak başka ülkelere çalışmak üzere giden bu işçilerin neden geri döndükleri, yabancı ülkelerde ne süre ile kaldıkları, bu ülkelerde ne gibi eğitim ve öğrenim gördükleri ve ülkelere dönüşlerinde ne gibi işlerde çalıştıkları gibi çok önemli soruların cevaplarını bulmak imkânsız olmaktadır. Diğer taraftan ülkelerine dönecek işçilerin doğuracağı sorunların çözülmesi için yapılacak çalışmalara temel olacak «Dönüş Oranı» hakkında dahi, kesin bir bilgi yoktur. İşçi alan ülken, işçi gönderen ülkeler % 10 ilâ 30 oranında yabancı işçinin kendi vatanlarına döndüklerini bildirirken, işçi gönderen ülkeler % 10 ilâ 12 oranında bir akım olduğunu belirtmektedirler.

YURDA DÖNÜŞTEKİ SORUNLAR

İşçilerin geri dönmesi, acil olarak çözülmesi gerekli bazı sorunların yanı sıra, iyi değerlendirilmediği an o ülkenin ekonomik ve sos-

yal kalkınmasına büyük ölçüde katkıda bulunacak kaynaklar da o ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına büyük ölçüde katkıda bulunacak kaynaklar da yaratacaktır. Genellikle köy ve küçük kasabalardan gelişmiş sanayi şehir hayatı içine giden işçiler, gerek sanayi ve gerekse şehir hayatı yönünden birçok yeni bilgi ve tecrü-

belerle donanmış olarak dönmektedirler. Bu bilgi ve tecrübeler, kalkınma çabası içinde bulunan kendi ülkeleri için büyük bir kaynak olmaktadır.

Ancak, bu konuda elde bulunan çok az bilgi, ülkelere geri dönen işçilerin, kalkınmaya olumlu katkıda bulunmadıklarını göstermektedir. Bu konuda araştırmalar

İşçilerin yurt dışında çalışma nedenleri :

YURT DIŞINDAKİ TÜRK İŞÇİLERİNİN % 67 ARASINDA YAPILAN ANKETE GÖRE :

Para biriktirmek için	% 20
Geleceği garantiye almak	% 19
Otomobil satın almak	% 15
İş için araç satın almak	% 5
Ev satın almak	% 7
Borç ödemek	% 1

YURT DIŞINDAKİ İSPANYOL İŞÇİLERİNİN % 77 ARASINDA YAPILAN ANKETE GÖRE :

Ekonomik durumlarını geliştirmek	% 71
İşsizlik nedenleri	% 6

YURT DIŞINDAKİ İŞÇİLERİNİN % 89 ARASINDA YAPILAN ANKETE GÖRE :

İşsizlik nedenleri	% 44
İlgi duymadıkları iş nedeni	% 2
Yetersiz ücret	% 8
Geleceği garanti etmek	% 35

Kaynak : Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilâtı (OECD) dergisi, Şubat 1968, Sayı 32

yapan İngiliz Profesörü Brinley Thomas, seminere sunduğu tebliğde «...yabancı işçilerin yurtlarına geri dönüşü, genellikle ekonomik kaynak olarak nitelendirilmemektedir. Zira bu işçiler, çalışmakta oldukları işkollarındaki meslekleri yerine, hizmet sektörüne girmektedirler. Gelişmekte olan ekonomilerde, hizmet sektörünün gizli sızlıkla kabarıp olduğu bilinen bir gerçektir. Bu nedenle, hizmet sektöründe örneğin bakkâl kahvehane, küçük dükkân veya taksi şoför. lüğü ve benzeri işlere giren işçiler, produktiviteyi artırma açısından ülke ekonomisine olumlu bir katkıda bulunmamaktadır.» Konu ile ilgili olarak Yunatistan ve İtalya'da yapılan araştırmalar, Profesör B. Thomas'ın görüşünü teyit etmektedir.

BİR ANKET

1966 yılında konuyu ele alan Fransız Tuluz Üniversitesi Profesörlerinden Bernard Kayser, ülkelere geri dönen Yunanlı işçilerin ulaşım, el sanatları ve küçük ticaret alanlarında kendi işlerinde çalıştıklarını ortaya koymuştur. Almanya'da çalışan Türk işçileri arasında yapılan bir anket ise, işçilerin üçte birinin, geri dönüşlerinde kendi işlerinde ve genellikle taksi ve kamyon nakliyatında çalışmak istediklerini göstermiştir.

OECD Uluslararası seminerinin raportörlüğünü yapan Fransız Aix-en Provence Üniversitesi Profesörlerinden J.C. Reverdy, konuyu şöyle özetlemektedir: «Ülkelerine

Avrupadaki yabancı işçiler

Ülke	Yabancı İşçi Sayısı
Yunanistan	225.00
İtalya	1.500.000
Portekiz	225.000
İspanya	675.000
Türkiye	180.000
Yugoslavya	125.000

Kaynak : BM Avrupa Ekonomik Yıllığı, 1965.

geri dönen işçilerin sanayi kesiminde işe girmede çekinmelerinin iki nedeni olduğu anlaşılmaktadır. Bunlardan ilki, kendi ülkelerindeki ücretlerin, yurt dışında almakta olduklarına kıyasla çok düşük olmasıdır. İkinci ise, işçilerin yurt dışında alışmış oldukları çalışma ve sosyal şartları, ülkelerindeki işyerleri ve çevrelerinde bulamayışlarıdır. İşverenler açısından ise konu gene çekinme sorunu olarak ortaya çıkmaktadır. Yurt dışından dönen işçilerin, kendi işgücünü etkileyeceğinden çekinen işverenler, bazı zamanlarda da, Almanya'da veya Hollanda'da işçilerin elde etmiş oldukları mesleki bilgileri kabul etmemektedir.»

TÜRKİYE'DEKİ DURUM

İstanbul'da Piyasa Etüdleri ve Araştırma Merkezinden Dr. U. H. Neyzi, yurda geri dönen Türk işçilerinin sorunlarıyla ilgili olarak yeniden alışmanın sosyal faktörlerine temas etmekte ve «İşçinin geri dönüşünde, ayrıldığı çevreye gelmesinin bazı ciddi sorunlar yarata-

cağı zorunlu görülmektedir. Zira, küçük toplumların baskısı, kadın — erkek ilişkilerinin kısıtlı oluşu, eğlence imkânlarının azlığı, geri dönen işçilerin kısa zamanda çevreleri bakımından olumsuz yargılara varmasına sebep olmaktadır.» demektedir.

Atina Uluslararası seminerinde, yurda geri dönen işçilerin yeniden intibakları konusunda yapılan başarılı çalışmalardan örnekler verilmiştir. Buna göre işçiler yurt dışına belirli bir plâna göre gönderilmekte ve dönüşlerinde hangi işlerde çalışacakları programlaştırılmaktadır. Örneğin, Türkiye'de bulunan bir kablo fabrikası, Almanya'da aynı şirketin iştiraki bulunan ve Türklerin çalışmakta oldukları işyerlerine, bir veya iki yıl süre ile işçi göndermekte ve bu işçilerin çeşitli mesleklerde yetişmelerini sağlamaktadır. İşçiler Türkiye'ye dönüşlerinde işe, eski işlerine daha bilgili ve vasıflı olarak girmektedir. Ancak bu usul, kalifiye işçiler için ve ilgili şirket-

Batı Almanya'daki Türk işçilerinin kendileri ve diğer ülke işçileri hakkındaki görüşleri

NİTELİK	TÜRKLER	ALMANLAR	İTALYANLAR	İSPANYOLLAR	YUNANLAR
	%	%	%	%	%
Çalışkanlık	68	57	23	12	12
Zeka	42	27	12	10	10
Gelişme	27	23	20	12	12
Cesaret ve kahrmanlık	32	7	5	3	3

Kaynak : «Türk İşçilerinin Değer Ölçüleri ve Alman Sanayine Uymaları», Iris Selcen, Cologne Üniversitesi Doktora Çalışmaları, 1965, Sahife 87

Batı Almanya'ya çalışmaya giden ve yurda dönen yabancı işçiler

Ülke	1963-64		1964-65		1965-66		1966-67	
	Giden	Dönen	Giden	Dönen	Giden	Dönen	Giden	Dönen
İtalyan	124.610	134.593	186.678	116.152	186.964	147.583	87.584	212.489
İspanya	58.868	32.106	70.222	33.906	51.726	46.962	16.587	72.797
Yunanistan	63.990	36.283	67.818	30.019	51.340	36.751	18.735	68.165
TÜRKİYE	49.967	7.900	63.601	11.691	55.228	18.371	24.592	45.489

Kaynak : Batı Almanya Federal İş ve İşçi Bulma ve İşsizlik Sigortası Kurumu, Yabancı İşçilerin İstihdam ve Çalışma İstatistikleri - Nuremberg. 1967

ler arasında uygulanmaktadır. Vafsız işçiler için, gerek gönderen ve gerekse çalıştıran ülkeler tarafından, dönüşlerini kolaylaştırmak için herhangi bir tedbir alınmadığı anlaşılmıştır.

Yunanistan ise, yurt dışında çalışan işçilere, açık iş imkânları hakkında devamlı bilgi vermekte ve geri dönecek işçiler için, indirimli tarifeler, konut ve eğitim yardımları gibi teşvik edici usuller uygulamaktadır.

Almanya'da çalışan Türk işçilerinin tasarruflarından olumlu bir şekilde yararlanmak için özel teşebbüs ile bir şirket kurulmuş, sonraları şirket, Türk hükümeti tarafından da destekenmiştir. Şirketin 1.500 kadar ortağı, topladıkları 3 milyon marklık sermayeyi, Türkiye'de çeşitli işkollarına yatırmak için plânlar yapmaktadır.

VE TEDBİRLER

Uluslararası seminer, önümüzdeki yıllar içinde, işçi dönüşünün artacağı ve bu akımı düzenli bir şekilde karşılamak için bazı tedbirlerin alınması sonucuna varmıştır. Buna göre, yurda dönen işçileri gerektiği gibi karşılama sorununu, işçilerin yurt dışına çıkmalarından evvel ele alınması gerekli bir husus olmaktadır. Seminer bu konuda şu tavsiyelerde bulunmuştur: -

- İşçinin gönderilmesinden evvel : Yurt dışına gidecek işçinin temel eğitimindeki boşlukların doldurulması; çalışacağı ülkenin hayat ve çalışma şartları hakkında bilgi verilmesi, dönüşünde

ne gibi iş imkânları bulabileceğinin anlatılması.

- Yurt dışında çalışma süresince: Uygun olan yerlerde mesleki eğitim görmelerinin temin edilmesi; yurdu ve yuvası ile bağların devam ettirilmesi; işçilerin sorunlarını çözümlmek üzere, temsilciler, sosyal görevliler, din adamları, öğretmenleri v.s. işçilerin yoğun oldukları bölgelere gönderilmesi.

- Yurt dışında çalışma süresi sonunda : Yurt içinde açık bulunan işler hakkında etraflı bilgi verilmesi; yurt dışında kazandığı bilgi ve ehliyetin tanımlanması.

- Yurda dönüşlerinde : İşçilere bazı gümrük kolaylıklarının sağlanması; sanat-kâr işçilere iş kredisi verilmesi; konut kredisi sağlanması; sosyal sigorta haklarının tanınması; iş imkânları ve işe yerleştirmede yardım edilmesi.

OECD Uluslararası semineri, «Yabancı işçilerin ülkelerine dönüşü sorunu, genel ekonomik ve sosyal politikanın ayrılmaz bir parçası kabul edildiği an, çözümlenmesi yolunda büyük bir adım atılmış olacaktır» görüşü ile çalışmalarını özetlemiştir. Sosyal İlişkiler ve İnsan Gücü Müdürlüğü, bu ana noktadan hareketle, önümüzdeki günlerde çalışmalarda bulunacaktır.

Ellerinde valizler. sırtlarında yataklar, gurbet ellerinde şaşkın şaşkın etrafa bakınan yabancı işçiler... Bir kaç kuruş daha fazla kazanmak için yeni bir hayat... Ama dönüş, bu şaşkınlığın bütün izlerini silen, rahat, kendinden emin ve Avrupa görmüş insanın hali oluyor hepsinin üstünde...

Haberler

TES-İŞ Federasyonu bildiri yayınladı

TES—İŞ FEDERASYONU Yönetim Kurulu, Temsilciler Meclisi ve İcra Kurulu'nun geçtiğimiz ay içinde yaptığı ve dört gün devam eden toplantısından sonra bildiri yayınlanmıştır. Resimde toplantıya katılan temsilciler görülmüyor.

Türkiye Enerji, Su, Gaz ve DSİ İşçi Sendikaları (TES—İŞ) Federasyonu Yönetim Kurulu, Temsilciler Meclisi ve İcra Kurulu, geçtiğimiz ay içinde dört gün devam eden toplantısı sonucunda, bir bildiri yayınlamıştır.

Çeşitli işçi sorunları ile sendikal faaliyetlere değinilen bildiri şudur:

«Türkiye Enerji, Su, Gaz ve DSİ İşçi Sendikaları Federasyonu (TES—İŞ) Yönetim Kurulu, Temsilciler Meclisi ve İcra Heyeti olarak 4 gün süren müşterek çalışmalarımızın sonucunda, aşağıdaki hususların muhterem kamu oyunu duyurulması uygun görülmüştür.

1 — Türk İşçisinin gücünü zaafa uğratmak, siyasi emellerine çalışanları vasıta kılmak ve şahsi çıkarların temin etmek amacı ile kurulan bazı sendikalar ve DİSK adı altındaki sözde işçi sendikaları Konfederasyonu ile yapılan mücadelenin, ancak işçileri yeteri kadar eğitmekle kesin olarak sonuçlanacağına inanıyoruz. Sendikaların muayyen siyasi partilerin maşası haline getirilmesi yolunda bazı işçi liderleri tarafından gösterilen çabayı endişe ile izlemekteyiz. Sendikal hareketlere siyasi politikanın sızmasını önlemek için, tüm sendi-

kacıları ve işçileri uyanık olmaya davet ediyoruz.

2 — Bir işkolunda çalışan işçilerin çeşitli sendikalar bünyesinde dağınık bir şekilde sendikalaşmalarının, Türk İşçi Hareketine zarar verdiğine inanıyor ve mahalli küçük kuruluşların o işkolunda bulunan güçlü sendikalar etrafında toplanmasını bir kere daha temenni ediyoruz.

3 — Türk İşçisinin tek temsilcisi olduğuna kimsenin şüphesi bulunmayan Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) tarafından şimdiye kadar yapılan çalışmaları takdir ile karşılıyor ve mensuplarımız adına kendilerine teşekkürü bir borç sayıyoruz. Ancak; günün şartlarına göre zaman zaman prensip dışına çıkılmasına ve kesin tedbirler yerine tavizci bir politika kullanılmasına da artık son verilmesini temenni ediyoruz.

4 — İşçi-işveren ilişkileri ve toplu sözleşme düzeninde, kamu kesiminde kurulu işyerlerinde, gerek toplu pazarlık müzakerelerinde ve gerekse sözleşmenin tatbiki sırasında meydana gelen aksaklıklar ve bazı işveren vekilleri tarafından kanunlarla kesinleşen haklara karşı gösterilen direnişler üzüntü

vericidir. Toplu sözleşme düzeninin barış içinde yürütülmesi, çok kere kapanmıyacak yaralar açan grev hareketlerine sendikaların itilmesi için kamu kesiminde kurulu teşkilatların dikkatini çekmeyi ödev bilmekteyiz.

5 — Sendikal faaliyetlerin önemli bir kısmı, toplu sözleşme yapabilmek ve sonra da çok kere sun'î yaratılan ihtilâfların halli yolunda harcanmaktadır. Toplu sözleşme ile tanınan hakların eksiksiz uygulanması, yurdumuzun kalkınması için gerekli ptoüktivitenin sağlanmasında en büyük rolü oynar. Türk işçisi ve sendikacının bu yolda taşıdığı mes'uliyet kadar, işverenlerimizin de sorumlulukları vardır. Ancak; sorumluluk anlamını «Mahmekeden karar alınsın da mes'uliyetten kurtulayım» şeklinde her konuyu adli mercilere gönderme çabası içinde bulunanların davranışı içinde görmüyoruz.»

TÜMTİS'İN KONYA GREVİ İLE İLGİLİ BİLDİRİSİ

Türkiye Motorlu Taşıtl İşçileri Sendikası (TÜMTİS), Konya Belediyesi Otobüs İşletmesinde bir sü-

reden beri yürütmekte olduğu grevle ilgili olarak bir bildiri yayınlamış ve grevin nedenini kamuoyuna açıklamıştır.

TÜMTİS'in yayınladığı bildiri de şöyle denmektedir:

«Sendikalar ile işveren arasında anlaşmazlıklar şüphesiz ki hak ve menfaat meselesinden doğar. İşçi para ister, işveren ya vermez veya az vermek ister.

Konya'da acaba böyle bir hadise var mıdır? Grev niçin başladı, anlaşmazlık neden çıktı, işveren belediyenin parası var mıdır veya yok mudur? Entresan olan bu grevin macerasını anlatmakta fayda vardır. Lütfen, her ne kadar külfet ise de buna katlanınız. bizi dinleyiniz ve okuyunuz. Çünkü, küçük olan bu grevde Konya Belediyesinin yaptığı kanunsuz hareket, demokrasinin vazgeçilmez bir unsuru olan sendikacılığımızın yaşayıp yaşamıyacağı bakımından büyük önem taşır.

Konya Belediyesi Otobüs İşletmesinde yasalara göre bir sözleşme yapmak istedik. Belediye, yetki için tam bir sene bizi mahkemelerde süründürdü. Nihayet kanunlar, adil hakimler, Yargıtay hakkımızı teslim etti. Hem işkolu ve hem de işyeri seviyesinde yetki aldık. İşkolu sözleşmesinde müzakereyi belediye reddetti. Aracılara gittik, orada da hiç bir karara uymayacaklarını peşinen söylediler. 275 sayılı Kanuna göre grev hakkı doğdu. Grev kararı aldık, oylamaya gidildi. İşçiler grev leyhine oy kullandı. Sendikamız greve başlatma gününü aylarca geciktirdi ve işverenle hep anlaşma yollarını aradı.

Bu defa işyeri seviyesinde sözleşme müzakerelerine belediyeyi ikna ettik, pazarlık devam etti. Fakat bunda da belediye en ehemmiyetsiz maddeleri bile kabul etmedi.

İş yine aracılara gitti. Aracıların kararını da belediye reddetti. Günde 200 kuruş yemek parasını dahi vermem dedi.

Türkiye'de bir öğle yemeğini veya bedelini vermeyen tek belediyenin, tek devlet teşekkülünün ve

işçilere bir kuruş çocuk zammı ödemeyen bu belediyenin, Konya Belediyesi olduğunu bilmenizi isteriz.

Bize bir kuruş dahi vermeyen Konya Belediyesi kendi avukatlarının eliyle ve yüksek ücret vadettiği bazı su, elektrik ustabaşılarının kuruculuğu ile BESO—İŞ isimli bir sarı sendika kurdurdu. Bir hafta içinde onlara sözleşme yaptı ve onlara günde 300 kuruş yemek bedeli, ayda 10.— lira çocuk zammı verdi. Hânî paraları yoktu ya!»

MADEN FEDERASYONU ETİBANK İLE İŞKOLU SÖZLEŞMESİ İMZALADI

Türkiye Maden İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile, Etibank Maden İşletmelerini temsilen Türkiye Maden İşletmeleri İşverenleri Sendikası arasında, 8 Ocak 1968 tarihinden beri devam etmekte olan işkolu seviyesindeki toplu iş sözleşmesi görüşmeleri geçtiğimiz ayın başlarında olumlu sonuçlanmış ve sözleşme yapılmıştır.

13 Maden işletmesinde çalışan 9.400 işçiyi kapsamına alan sözleşme, işçilere seyyanen 4.5 lira ücret

artışı, iş ağırlıklarına göre 25 kuruştan 100 kuruşa kadar zam, sosyal yardımlardan elbise ve yakacak ile iş güvenliği getirmiştir.

Toplu sözleşmenin imzalanmasından sonra bir demec veren, Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu Genel Başkanı Kemal Özer, Federasyonun işkolu düzeyinde ikinci büyük toplu sözleşmesini yaptığını ve geniş bir işçi kitlesini ücret ve sosyal yardımlardan yararlandığını söylemiş ve şöyle demiştir:

«Federasyonumuz işkolu düzeyinde ikinci büyük toplu sözleşmesini imzalamıştır. Geçtiğimiz ay içinde Türkiye Kömür İşletmeleri ile imzalanan ve 47.300 işçinin yararlandığı sözleşmeden sonra şimdi de 9.400 işçinin büyük haklar sağladığı sözleşme yapılmıştır. İş güvenliği ve sosyal haklar konusunda büyük ilerleme kaydedilmiştir. Bu toplu sözleşmenin, işçilerimize ve yurt ekonomisine daha iyi günler getireceğine yürekten inanıyoruz. Toplu sözleşmenin işçilerimize, işverenlerimize ve millete mize hayırlı olmasını dilerim.»

Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu ile Etibank arasında imzalanan toplu sözleşme töreninde Federasyon Başkanı Kemal Özer, Çalışma Bakanı ile beraber...

MADEN FEDERASYONUNUN TOPLU SÖZLEŞMELERİ

Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu ile Garp Linyitleri Müessesesi adına Türkiye Kömür İşletmeleri İşverenleri Sendikası arasında işkolu düzeyinde bir toplu sözleşme 25 Mart'ta imzalanmıştır.

600 kömür işçisini kapsayan sözleşme ile işçilerin gündeliklerinde 4.50 lira artış sağlanmıştır. Sözleşmede ayrıca 25 kuruş ile 100 kuruş arasında kademe zammı ve çocuk başına ayda 10 lira çocuk pirimi verilmesi öngörülmüştür.

İşgüvenliği ile ilgili hükümlere de sözleşmede yer verilmiştir.

DİĞER SÖZLEŞMELER

Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu, ayrıca Turhal Özdemir Antimuan ile Garp Linyitleri İşletmesi müessesesinde çalışan işçileri kapsayan sözleşmeleri de geçtiğimiz ay içinde imzalamıştır.

Sözleşmelerle, işçilere seyyanen 450 kuruş, ayrıca 25.50 ve 100 kuruş kademe zamları ile 200 kuruşa kadar terfi ve intibak zamları sağlanmıştır.

ÇİMSE—İŞ SENDİKASI İKİ İŞYERİ İLE SÖZLEŞME İMZALADI

Türkiye Çimento Seramik ve Toprak Sanayii İşçileri Sendikası (ÇİMSE—İŞ) üçüncü dönem toplu iş sözleşmelerinin ilkini geçtiğimiz ayın başlarında İstanbul'da, Ak Alem Tuğla Fabrikası işvereni ile yapmıştır.

Toplu iş sözleşmesi ile işçilerin saat ücretlerine 40 kuruş zam, 250 kuruş karşılığında yemek, 400 lira evlenme, 500 lira ölüm yardımı, yılda iki takım iş elbisesi, bir çift ayakkabı ile bir çok sosyal haklar ve iş güvenliği sağlanmıştır.

Çimse-İş Sendikası, ayrıca İstanbul'da kurulu bulunan Süper A-taş Mukavim Tuğla Sanayii işyeri ile de bir sözleşme yapmış ve ücretlere seyyanen 550 kuruş zam, yılda bir maaş ikramiye ve diğer sosyal hakları sağlamıştır.

DOK GEMİ—İŞ DENİZCİLİK BANKASI İLE ANLAŞMA YAPTI

Türkiye Liman Dok ve Gemi Sanayii İşçileri Sendikası (Dok Gemi-İş) ile Denizcilik Bankası arasında bir süredir devam eden Toplu İş Sözleşmesi görüşmeleri olumlu şekilde sonuçlanmıştır.

Bir ara görüşmelerde anlaşmazlık çıkmış, Ulaştırma Bakanı Saadetin Bilgiç tarafları uzaklaştırmıştır.

Geçtiğimiz ayın ortalarında imzalanan Toplu İş Sözleşmesinin imza töreninde Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, Ulaştırma Bakanı Saadetin Bilgiç, işçi ve işveren temsilcileri hazır bulunmuştur.

Toplu İş Sözleşmesine göre, Denizcilik Bankasının tersane ve atölyelerinde saat ücreti ile çalışan işçilere iki yılda saat başına toplam 52 kuruş, aylık ücretle çalışanlara birinci yılda 75, ikinci yılda 50 lira zam yapılacaktır. 150 kuruş olan yemek ücreti 225 kuruşa çıkarılmış, ayrıca ek sosyal haklar sağlanmıştır.

TES—İŞ 3 SANTRALDA SÖZLEŞME İMZALADI

Türkiye Enerji, Su, Gaz ve DSİ İşçi Sendikaları (TES—İŞ) Federasyonu ile Etibank Genel Müdürlüğü arasında Tunçbilek, Çatalağzı termik santralleri ve Sarıyar Hidroelektrik Santralında çalışan işçiler adına 3. dönem toplu iş sözleşmesi imzalanmıştır.

Beş aydanberi devam eden müzakerelerden sonra, bugün taraflarca imzalanan toplu iş sözleşmesi ile vardiya halinde çalışan işçilere, sosyal yardımlarla birlikte günde 522 kuruş; vardiyasız çalışan işçilere de yine sosyal yardımlarla birlikte günde 487 kuruş zam sağlanmıştır.

1.Kasım.1967 tarihinden itibaren yürürlüğe giren toplu iş sözleşmesi 2 yıl sürelidir.

SAĞLIK—İŞ SENDİKASI HACETTEPE İLE TOPLU SÖZLEŞME İMZALADI

Türkiye Sağlık İşçileri Sendikası (SAĞLIK—İŞ) ile Hacettepe ve Ankara Üniversite Tıp Fakültesi arasında, altı aydan beri devam etmekte olan toplu iş sözleşmesi görüşmeleri olumlu sonuçlanmıştır.

İkinci dönem toplu sözleşmeden 2000 işçi yararlanmakta ve çocuk zammı, ikramiye, doğum, ölüm yardımı ve ücretlere zam almaktadırlar.

Sözleşmenin imzalanmasından sonra bir demec veren Sağlık-İş Sendikası Genel Başkanı Mustafa Başoğlu «Amacımız hem işçi, hem de hasta vatandaşlara en iyi hizmet imkânlarını yaratmaktır» demiştir.

BESİN—İŞ'İN ERZURUM GREVİ SONA ERDİ

Erzurum'da Besin-İş Sendikasının Doğu Ekmek Fabrikaları Limited Şirketine ait dört işyerinde, işverenin toplu sözleşmeye oturmamak istememesi üzerine iki ay önce başlayan grev, geçtiğimiz ayın ortalarında bir işyeri hariç sona ermiş ve sözleşme imzalanmıştır.

Üç işyerinde, işçiler derhal işbaşı yapmışlardır. Sözleşme, işçilere sosyal haklar ve ücret artışı sağlamıştır.

TARIM—İŞ SENDİKASI D. ÜRETME ÇİFTLİKLERİNDE GREVE GİDİYOR

Tarım-İş Yönetim Kurulu Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğü ile 1 Kasım 1967 tarihinden beri devam etmekte olan Toplu İş Sözleşmesi görüşmelerinde uzlaşmaya varılamadığından grev kararı almıştır.

22 işyerinde başlayacak olan grev anında bütün üretim çiftliklerinde faaliyet duracaktır. Grevin başlama tarihi daha sonra açıklanacaktır.

ICFTU Uluslararası İnsan Hakları Konferansına bir muhtıra verdi

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi Madde 5 : «Hiç kimse, zalim, gayri insani, veya küçük düşürücü muameleye tabi tutulamaz veya cezalandırılmaz»

(ICFTU Dergisinden)

BİRleşmiş Milletler Teşkilâtı tarafından, 22 Nisan ile 13 Mayıs 1968 tarihleri arasında Tahran'da düzenlenen, Uluslararası İnsan Hakları Konferansına, delege olarak katılacak ICFTU. İnsan hakları ile ilgili görüşlerini açıklayan bir muhtıra verecektir.

1948 yılında, üye devletler tarafından imzalanan «İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi»nin kâğıt üzerinde kaldığını ve bu sahadaki teşkilât tarafından yapılan çalışmaların yetersiz olduğuna işaret eden ICFTU, hür sendikaların, insan haklarının daimi savunucusu olduğunu belirtmekte ve konferansın, tüm insanlara ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi temel hakların tanınması yolunda zorlayıcı karar almasını talep etmektedir.

İnsan hakları konusunda yapılan bütün çalışmalara rağmen, Güney Afrika, Rodezya, Portekiz ve sömürgeleri, Haiti, İspanya, Yunanistan ve komünist rejim altında bulunan ülkelerde, temel insanlık haklarının tanınmadığını örnekleri ile açıklayan ICFTU «... Bütün bu ülkelerin şeref imzası koydukları Evrensel Beyannamenin 5. maddesi, «Hiç kimse zalim, gayri insani veya küçük düşürücü muameleye tabi tutulmaz veya cezalandırılmaz» demesine rağmen, her geçen gün, insanlığın müşte-

rek suçu olacak yüz kızartıcı bu ülkelerde cereyan etmektedir» diyerek, Konferansın bağlayıcı ve zorlayıcı niteliği olan kararlar almasını istemektedir.

Alfred Braunthall

ICFTU Genel Sekreter yardımcısı Alfred Braunthall emekliye ayrılıyor

ICFTU'nun kurulduğu 1949 yılından beri, teşkilâtın en önemli bölümlerinden biri olan Ekonomik ve Sosyal Merkez Başkanlığını yapan ve 1962 yılından beri de en kıdemli Genel Sekreter Yardımcısı olarak, uluslararası hür

sendikacılık hareketine sayısız hizmetleri bulunan Alfred Braunthall, Nisan ayında emekliye ayrılacaktır.

Berlin'de Ekonomi öğrenimini tamamlayan Braunthall, genç yaşta işçi haklarının savunucusu olarak tanınmış ve 23 yaşında, önemli bir günlük gazetenin Ekonomi yazarlığını yapmıştır. Bu görevinde iken ekonomi, konularında dersler vererek sendikacılık ile ilişkiler kuran Braunthall yapılan teklifi kabul ederek, Almanyanın en önemli sendikacılık Kolejlinden birinin müdürlüğü görevini üzerine almış daha sonra Amerikan Sendikacılığının davetini kabul ederek, büyük bir Amerikan sendikasının Araştırma Müdürlüğünü başarı ile yürütmüştür. ICFTU'nun kuruluşunda, teşkilâtın Ekonomi ve Sosyal Bölümünü yürüten bir lider arayan kurucular, Braunthall üzerinde durmuşlar ve kendisini göreve çağırmışlardır. Çağrıya uyan Alfred Braunthall, bu güne kadar hür dünya işçilerinin ekonomik ve sosyal sorunları üzerinde önemli çalışmalarda bulunmuş ve ICFTU'nun ekonomi, araştırma ve sosyal merkezin etkili ve verimli hale getirmede önemli bir rol oynamıştır.

Alfred Braunthall'ın bilinmeyen yönü ise, müzik, güzel sanat-

lar ve felsefe dallarında da, Avrupa çapında bir otorite oluşudur. Felsefesinin değişik mezheplerinden Avrupanın çeşitli sanat merkezlerindeki akımlara kadar her sahada rahatlıkla konuşabilen ve kendisini bu çevrelere kabul ettiren Alfred Braundhall'ın, ICFTU Genel Sekreter Yardımcılığından ayrılması, hür dünya işçileri için büyük bir kayıp olacaktır.

Bakır grevi sona eriyor

8 aydan beri 26 sendikanın işti rakile devam etmekte olan Amerikan Bakır grevi, sona ermek üzere. 60.000 işçinin katıldığı grevde, Amerikan Çelik İşçileri sendikası 1.13 dolarlık (yaklaşık olarak 13 lira) saat başına düşen gelire zammı, geçen ay içinde kabul etmişti. Diğer grevci sendikaların birçoğu da, aynı miktardaki artışı kabul ederek grevi kaldırmışlardır.

13 liralık saat başına zammın 6 lirası ücret artışı, 7 lirası ise, emeklilik, hastalık sigortası, ücretli izinler ve işsizlik ödenekleri gibi sosyal yardımlarda sağlanan haklar olmaktadır.

Grevde bulunan diğer sendikalarında bu son teklifi kabul edecekleri beklenmektedir.

Birleşmiş Milletler sosyal gelişme deklarasyonu

Birleşmiş Milletler Sosyal Gelişme Özel Komisyonu, hür dünya işçilerinin temsilcilerinin çabaları ile çalışmalarını tamamlamış ve «Uluslararası Sosyal Gelişme Deklarasyonu» taslağını hazırlamıştır.

İnsan kaynaklarından tam yararlanmayı, demokratik düzen içinde sosyal gelişmeyi sağlamak amacıyla, başta işçi sendikaları ol- seselerine plânlama ve uygulama-

mak üzere toplumun bütün mües- da yer verilmesini, milli gelirin art- tırılması ve daha adil dağıtımı, sefalet, açlık ve cehaletle savaş ile haftalık ve yıllık istirahat hak- ları ile iyi çalışma şartları gibi konuları kapsıyan «Sosyal Gelişme Deklarasyonu», bu yıl Eylül ayında yapılacak Birleşmiş Milletler Ge- nel Kuruluna onaylanmak üzere sunulacaktır.

Genel Kurul'un onayından sonra, Birleşmiş Milletler üyesi devletlerin, bu deklarasyonda yer alan konulara uyması ve tavsiye edilen tedbirleri alması gerekmektedir.

ICFTU Uluslararası para fonuna muhtıra verdi

SON aylar içinde Amerika, Av- rupa ve dünyanın diğer yer- lerinde başlayan altına hücum ve para bunalımı dolayısıyla ICFTU, Uluslararası Para Fonu (IMF) Ge- nel Müdürü Pierre-Paul Schweitz- wer'e bir muhtıra vererek, hür dün- ya işçilerinin görüşlerini açıkla- mıştır. Uluslararası Para sistemin- de köklü bir reform yapılması is-

teğinde bulunan ICFTU, muhtıra- sında «... tam istihdamın sağlan- ması ve devamı ile, ücret ve çalış- ma şartlarında yükselme, güveni- lir bir para fonu sistemine bağlı olmakta...» demekte ve IMF'in bu sahada acil tedbirler almasını is- temektedir.

İsrail sendikaları ücret artışı istemeyecek

İsrail İşçi Sendikaları Konfe- derasyonu, HİSTADRUT, memle- ketin ekonomik durumunu göz ö- nüne alarak, yürürlükte bulunan toplu iş sözleşmelerini 1970 yılına kadar uzatmıştır. HİSTADRUT Yönetim Kurulu, 1968 yılında ye- niden yapılacak görüşmeleri iki yıl erteleme ve yürürlükte bulunan sözleşmeleri uzatma kararında, «... memleketimizin ve dünyanın içinde bulunduğu ekonomik buna- lım nedeniyle, İsrail işçileri kendi- lerinden beklenen fedakârlığı ya- parak, ücret artışı talep etmiye- ceklerdir..» demektedir.

Ancak ayda 500 İsrail lirası (Yaklaşık olarak 1.500 TL) ndan az kazanan işçilere bir miktar zam yapılacak ve çocuk zamları ayda 30 TL dan, 40 TL çıkarılacaktır.

Geçen ay içinde Finlandiya'da mezun olan hemşireler, daha önce mezun olanlardan farklı olarak iki defa yemin etmişlerdir. İlki, tıp mesleğinde her zaman hastaların yardımına koşacaklarına dair «Hipokrat Yemini» ikinci ise, üyesi bulundukları Sağlık - İş sendikasının ücretler ve çalış- ma şartları konusundaki istekleri işverenlerce karşılanıncaya kadar greve devam yemini. Resimde grev yapan yeni mezun hastabakıcılar görülüyor.

EKONOMİ BÜLTENİ

No : 15

BAZI TEMEL SORUNLAR

Türk—İş 7. Genel Kurulunun toplandığı bu ayın ekonomi ilâvesinde, Türk—İş'in çeşitli genel kurul, toplantı ve komisyonlarda ileri sürdüğü, çeşitli vesilelerle ortaya koyduğu tavsiye ve tenkitlerde bulunduğu, karşı çıktığı ve desteklediği Türkiye'nin ekonomik yapısıyla yakından ilgili bazı konulara özet halinde değinmeyi faydalı gördük. Aşağıda toplu olarak sunulmuş olan görüşler incelendiğinde anlaşılacağı gibi Türk—İş, olayların eleştirilmesinde işçi menfaatlerini olduğu kadar memleket gerçeklerini ve menfaatlerini de hedef olarak almıştır.

PLÂN

Plânsız kalkınmanın büyük acısını en çok çekmiş bir grup olan işçiler plânlı kalkınma fikrini ilk anda benimsemiş ve plânın başarılı olması yolunda, gerek başlangıçta, gerekse uygulama yıllarında bütün çabalarını sarfetmişler, Plânlama yolu ve tekniğin tekâmül kaydedecek tekliflerde bulunmuşlardır. Türk—İş Anayasamızın 41. maddesinde de sarahaten belirtilen sosyal adalet içinde kalkınma fikrini esas almış ve bu fikri her zaman savunmuştud. Ancak şu hususu hemen belirtmek gerekir ki gerek 1.5 yıllık gerekse 2.5 yıllık plânlar sosyal adaleti tam olarak gerçekleştirmekten uzak kalmış ve sosyal adalete rağmen kalkınmayı desteklemiş ve bu sebeple iktidarlar devamlı olarak Türk—İş'in ikazlarına maruz kalmıştır. Birinci 5 Yıllık Plânın hazırlık safhasında sa-

dece işverenlerin fikirlerinin alınması üzerine Türk—İş'in durumu başbakan nezdinde protesto etmesi bundan böyle plânın gerçekleştirilmesinde asıl yükü taşıyacak olan işçilerin de plân üzerinde fikirlerinin alınması ve Danışma Kurulunda işçilerin de temsil edilmesi neticesini doğurmuştur. Müteakiben Türk—İş görüşünü plânın Cumhuriyet Senatosunda görüşülmesi sırasında da belirtmiş ve hükûmet ile parlamentoyu işçi sorunları üzerinde ciddiyetle durmağa çağırmıştır. Türk—İş plânın tatbikâtını daha sonra da yakinen izlemiş ve plân tatbikâtının ilk yılı olan 1963 yılı programının Yüksek Plânlama Kurulunda müzakeresi sırasında Başbakana ikaz mektubu göndermiştir. T.B.M.M. e sevk edilmiş bulunan 1963 bütçesinde finansman kaynaklarının açıklığa kavuşturul-

ması, iktisadi devlet teşekküllerinin köklü bir reforma muhtaç oldukları, işçilerin milli gelirden hakları olan payları alabilmeleri için vergi sisteminin asgari ücret düzeninin ve İş Kanununun sağlama esaslara dayanması ve belirli gayeleri gerçekleştirecek nitelikte olmasının gerekliliği, kuvvetli sendikalar kurulmasını sağlayacak kanunların kabulü, açık ve eşit şartlar altında pazarlık yapma imkânı veren toplu sözleşme sisteminin getirilmesi ve grev haklarının batıdaki işçi hareketlerine benzer imkânlar verecek şekilde düzenlenmesi hususlarının ele alınması ve hükümet görüşünün bu prensipleri gerçekleştirecek şekilde tesbit edilip bu görüşlerin 1963 programında sarahaten ele alınması arzusu belirtilmiştir.

Öte yandan Türk—İş plânın uygulanmasını da yakından izlemiş, bu arada 1965 programı hakkında Başbakanlığa görüşünü bildirmiştir. Bu cümleden olarak kalkınma plânının yeterli finansman sağlanamaması dolayısıyla aksadığı, kamu harcama programlarının çok noksan gerçekleştirildiği, mali yetersizlik sebebiyle yatırımların aksadığı, dolayısıyla kalkınma plânının tehlikeye düştüğü belirtilmiş, kamu harcamalarındaki yetersizliğin ciddi bir vergi reformunun gerçekleştirilememesi ve iktisadi devlet teşebbüslerinin yatırım fonu yaratacak şekilde düzenlenememesi gibi sebeplerden ileri geldiği açıklanmış ve plânın kâğıt üzerinde kalmaması için tarım gelirlerinin vergilendirilmesi ve vergi kaçakçılığıyla mücadele konularında köklü tedbirler alınması, dış ticaretin rasyonel esaslara göre düzenlenmesi hususları ileri sürülmüştür.

Türk—İş 1965 programına ilişkin bu görüşünde diğer taraftan yatırımların yetersizliğini, koordinasyondan yoksun bir şekilde yürütülen sanayileşme politikasının düzeltilmesi ve koordinasyonun gerçekleştirilmesi için gerekli tedbirlerin alınması gerektiğini, konut politikasında plân hedeflerine varılamadığını, lüks mesken üretiminin devamlı olarak arttığını, sosyalizasyon uygulamasının iyi yürütülmediğini, eğitim alanında yatırımların gecikip maliyetlerin yüksek olduğunu, sanayi içinde eğitimin yeterli olmadığını ve çok az sayıda işçiyi kapsadığını, ücretlerin milli gelirdeki payının düşük olduğunu ifade etmiştir. Netice olarak Türk—İş gerekli finansman tedbirlerinin alınmaması, koordinasyonun gerçekleştirilememesi ve sosyal adalet ilkesinin ihmali yüzünden aksayan plânın başarılı olması bakımından köklü tedbirlerin alınmasını belirtmiş bu yolda ilk adım olarak öteden beri savunduğu hükümet, işçi, işveren temsilcilerini bir araya getirecek olan daimi bir plânlama Konseyinin kurulması fikrinde ısrar etmeye devam etmiştir. Plânlama Konseyinin kurulması zaruretinden sadece hükümete verilen mezkûr muhtıradaki bahsedilmekle kalınmamış konu Plânlama Teşkilâtı yöneticilerinin de bulunduğu Bakanlarla yapılan ortak toplantılarda savunulmuş ICFTU nun da yardımlarıyla ILO nun 1964 dekâ Genel Kuruluna götürülerek Karar Komisyonunun kaleme aldığı teklif Genel Kurulda yapılan oylamadan sonra kabul edilmiş fakat Plânlama Konseyi halâ kurulamadığı gibi bu yolda henüz hazırlık çalışmalarına dahi girilmemiştir.

Türk—İş Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında oldu-

ğu gibi İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı için de görüşünü Sendikacılar—Plâncılar toplantısında belirtmiş ve yetkili şahıs ve mercileri çeşitli vesilelerle ikaz etmiştir. Türk—İş'in 2. Beş Yıllık Plân hakkındaki görüşünün temelini plânın bir özel sektör plânı olduğu hususu teşkil eder. Türkiye'de ilk defa plân uygulamasında özel kuruluşlara ödev verilmektedir. Odalar Birliği, Türkiye Sanayi Kalkınma Bankası ve Esnaf Teşekküllerine üçer aylık uygulama raporları hazırlama görevi verilmesi, ile koordinasyon Kurullarına büyük yatırımların kontrollerinin yerli ve yabancı özel firmalara verilmesi göstermektedir ki, Türkiye'de bugün özel sektörün öncülüğünde özel sektöre dayanarak plânlı kalkınma yolu denenmektedir. Plânın bağlayıcılık niteliğinin yeterli olmaması yüzünden özel sektör «kısa sürede çok kâr etme ilkesini» uygulayarak, yurt ekonomisine hiç bir yararı dokunmayan işçi devir hızı yüksek kapkaççı işlere yönelmekte, bu durum zengini daha zengin yapmaktadır. Bu sakıncalar ancak plânın özel sektör yönünden bağlayıcı olması ile giderilebilir.

Plânın finansmanı için dayandığı vergilerden ancak sabit gelirli şahıslardan yani işçi ve memurlardan alacağı gelir vergilerinin tam olarak gerçekleşeceği göz önüne alınırsa finansman konusunda yapılan çalışmaların oldukça iyimser, bir başka ifade ile kâğıt üzerinde kalmayacağı mahkûm olduğu görülür.

2. Beş Yıllık Plânda meclletin en önemli sorunu olan istihdamda yeteri kadar ağırlık verilmemiştir. İstihdam meselesi uzun vadeli çalışmalara ve büyük fedakârlığa mal olacak plânlamalara ihtiyaç gösterir. Bu mesele ortaya çıkardığı problemleri çözümlenmesi bakımından en kısa zamanda tedbirlerin alınmaya başlaması gereklidir. Bunun için meseleyi hal gayesi ile devletin istihdam yaratacak yatırımlar yapması, bunları teşvik etmesi ve meselenin bizzat hedef olarak alınması gerekir. 2. beş yıllık plân istihdamı ekonominin gelişmesine bağlamıştır. Türk—İş böyle bir plâna istihdam sorununun halledilemeyeceği görüşündedir. Diğer taraftan Türk—İş İkinci Beş Yıllık Plândaki kalkınma hızının yetersiz olduğu, gönüllü tasarrufların yüksek tutulduğu, vergi tahsilatı, tahminlerinde çok iyimser davranıldığını 7. Genel Kurulu Raporunda açıkça belirtmiştir.

Öte yandan ekonominin hızlı gelişmesini hedef alan plânın uygulanmasına yardımcı olacak yetki kanununun, plânın gerçek hedefi olan adil gelir dağılımı ve Anayasanın sosyal adalet ilkesini zedelemekten işlemesi gerekmektedir. Bu durumda görüşü alınacak olan Plânlama Teşkilâtının çok uyanık bulunması kendi koyduğu hedef ve ilkelere aykırı düşecek görüşler ileri sürmemesi zaruridir.

Türk—İş bundan önce olduğu gibi bundan sonra da plân programlarının hazırlanmasını ve tatbikini yakından izleyecektir.

Yatırımlar

Bir ülkenin milli hasılasının artmasında en büyük rolü oynayan etken, yatırımlardır. Bu bakımdan her ül-

ke tasarruflarının verimli yatırımlara yönelmesi ve yaratılan her değer için yeni değerler yaratmada kullanılması için tedbirler alır. Türkiye uzun yıllar, isabetsiz ve noksan yatırımlar sebebiyle gelişmemiş ve fert başına düşen gelir, oldukça düşük kalmıştır. Ancak plânlı devreye geçişte yatırımlar bir plân ve program çerçevesinde ele alınmış, kamu sektörü yatırımları bu yönde yapılmış, özel sektör yatırımları ise, belli yönlerde teşvik edilmiş olduğunu ve gayri safi milli hasılanın daha büyük bir orandır. Bugüne kadarki uygulama, yatırımların yetersiz olduğunu ve gayri safi milli hasılanın daha büyük bir oranında yatırıma ihtiyaç duyduğunu ortaya çıkarmıştır.

Türk—İş 5. Genel Kurul raporunda plân finansmanının gereken ciddiyetle ele alınmadığı ve bunun, sadece enflasyona yol açmakla kalmayıp aynı zamanda yatırım programının tam olarak gerçekleştirilmesini de önlediği, yatırım programlarının uygulanmasında önemli gecikmeler olduğu, hükümetin bütçe açığını azaltmak maksadile «tercihan cari masraflarda» öngördüğü % 7 tasarruf yatırımlarının ciddi şekilde kısılmasına yol açtığı belirtilmiştir. Enflasyon yoluyla finansman gibi, yatırımların kısılması da, memleketin gelişmesini tehlikeye atan bir kolaylık yolu olarak telâkki edilmiş ve Türk—İş'in bu kolaylık politikalarının şiddetle karşısında olduğu açıklanmıştır.

Devlet Plânlama Teşkilâtınca, Odalar Birliğinin yardımıyla yapılan, bir anket, yekûn itibariyle beklenen yatırım seviyesine ulaşmakla beraber özel sektörün plânda öngörülen bazı önemli işkollarında, yatırım yapmaktan kaçındığını ortaya koymuştur. Böyle bir durum yatırım kaynaklarının israfına ve fazla kapasite yatırılan işkollarında işsizliğe ve düşük ücret ödenmesine yol açabilir. Diğer taraftan mesken yatırımlarının lüks inşaatla kayması, ucuz ve yeter sayıda halk meskenleri yapılmasını önlemektedir. Bu sebeplerle Türk - İş, hükümetin, özel sektör yatırımlarını plân hedeflerine yönelten köklü tedbirler alması ve ciddi bir sosyal mesken politikasını bir an önce yürürlüğe koyması gereğine inanmaktadır.

6. Genel Kurul raporunda yatırımların yetersiz olduğuna ve son yıllarda yapılan yatırımların plân hedeflerinin dahi gerisinde kaldığına değinilerek işsizliği önlemek ve kalkınmayı hızlandırmak için milli gelirin asgari %20 sinin yatırımlara ayrılması gereği öne sürülmüştür. Yatırımlara girebilecek kaynakların bir mutlu azınlığın lüks ve israfı yolunda sarfedildiği belirtilmiş ve raporda aynen şu cümleler yer almıştır: «iç ve dış ticaret alanında, tefecilik, komisyonculuk ve çeşitli spekülasyonlar yoluyla çok büyük kazançlar elde edilmekte, fakat bu kazançlar yatırımlar gitmemektedir. Büyük kazançlar elde edilmekte, fakat bu kazançlar yatırımlara gitmemektedir. Büyük kazançlar lüks tüketim harcamalarına ve dış ülkelere yönelmektedir. Devlet Plânlama Teşkilâtı yetkilileri, dışarıya yılda 500 milyon civarında sermaye kaçtığını hesaplamışlardır. Basit bir hesaplama, bu, 50 fabrika ve 10-15 bin kişiye yeni iş alanı demektir. Bugün Türkiye'de, dış ticaret, toptan ticaret, banka, sigorta, arsa ve bina spekülasyonu ve diğer çeşitli araçları faaliyetlerle sağlanan kazançlar, sanayi gibi verimli alanlara yöneltilebildiği ve

büyük tarım kazançları vergilendirilebildiği takdirde, yatırım hacmi kolaylıkla % 20 nin üzerine çıkabilir.»

«Özel sektör yatırımlarının 2/3 ü, meskene gitmektedir. Sanayi yatırımlarında da tekstil, gıda gibi hafif sanayi yatırımları başta gelmektedir. Bu cins ithalattan ibaret olan montaj ve ambalaj sanayii, itibar görmektedir. Halbuki sanayileşmek için, tüketim mallarından çok, makine ve çeşitli araç imâl eden yatırım malları sanayiye ihtiyaç vardır. Yatırım malları sanayinde özel sektör hemen hemen mevcut değildir; nitekim Kalkınma Plânımızda, özel sektör için yatırım malları sanayinde öngörülen yatırımlar gerçekleştirilmemiştir. Devlet sektörü yatırımları da idari ve teknik yetersizlikler yüzünden geniş ölçüde aksamaktadır.»

1963 ile 1967 yılları arasında özel sektör yatırımlarının plân hedeflerinden fazla, kamu sektörü yatırımlarının ise hedeflerin altında seyrettiği müşahade edilmiştir. Ancak şu hususu belirtmek gerekir ki, özel sektör yatırımları, teşvik tedbirleri uygulanmasına rağmen, plânda sürükleyici sektör olarak belirlenen sanayi sektörünün gelişmesini sağlamak amacıyla öngörülen oranda imalât sektörüne kaydırılmamış, daha çok lüks konut yapımı alanında ağırlık göstermiştir. Oysa ki, önemli olan, özel sektör yatırımlarında sadece yüksek bir büyüme oranı sağlamak değil, ekonominin ihtiyacı çerçevesinde istenen, ihtiyaç duyulan endüstri kollarına bu yatırımları yönlendirmektir. Demokratik ülkelerde özel sektöre serbesti tanımlamakla beraber vergi, kredi gibi yan tedbirlerle özel sektör yatırımlarının makine imalâtı gibi ihtiyaç duyulan sahalarla kaydırılması şarttır. Öte yandan yurdumuzun gelişmekte olan bir ülke olarak, eğitim ve sağlık alanında yatırımlara ne derece ihtiyacı olduğu açıktır. Bu durum göz önüne alınınca, eğitim ve sağlık sektörleri yatırımlarının tüm yatırımlar içindeki payının 2. Beş Yıllık Plân döneminde azalması değil, artması beklenirdi. Türk—İş bundan sonraki devrelerde de yatırımların artması ve istenilen sahalarla yöneltilmesi konusunda yetkilileri sürekli olarak ikaza devam edecektir.

Vergi

Türk—İş çeşitli vesilelerle, sosyal adaleti gerçekleştirmek için en önemli tedbirlerden olan vergi politikasında devlet gelirlerinin revizyona tâbi tutulmasını, radikal tedbirlerle reorganize edilmesini ileri sürmüştür. Bilindiği gibi bugün memleketimizde der gelirlilere yüklenen, mutlu bir azınlığın çıkarlarına ön plânda tutan, sosyal adaletten çok uzak kalkınmanın finansmanı ve kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde yetersiz bir vergi sistemi uygulanmakta, vergi sisteminde vasıtalı vergiler hakim olup büyük, sahipleri vergi ödememekte bu durum esasen geçinmekte büyük güçlüklerle karşı karşıya olan dar gelirli zümreyi ezmektedir. Verginin çok büyük bir kısım milli gelirden hakkı olan payı alamayan ücretliler tarafından ödenmektedir. Devlet gelirlerinin en önemli kaynağının vergi olduğunda şüphe yoktur, ancak vergilere herkesin gücü nisbetinde katılması gerekmektedir. Türk—İş bu hu-

susun temini için ilgilileri zaman zaman ikaz etmiş ve vergi reorm komisyonunda çalıştırılanların olduğu kadar çalışanların da fikrinin alınması gerektiği hususunu belirtmiştir.

Türk—İş 6. Genel Kurul raporunda tarımda fakir çiftçileri muaf tutan müterakki bir arazi vergisi alınmasını, gelir vergisinde asgari geçim indiriminin, bir işçi ailesinin asgari ihtiyacını karşılayacak bir seviyeye çıkarılmasını, vergi kaçakçılığının, gelir ve servetin sıkı kontrolüyle önlenmesini, servet vergilerinin geliştirilip genişletilmesini, vasıtalı vergilerde geniş kitlelerin ihtiyaç maddelerinin vergilendirilmesinden imkân ölçüsünde kaçınılmasını, bu vergilerin lüks istihlâk maddelerine kaydırılmasını savunmuştur. Türk—İş bir taraftan köklü bir vergi reformuna gidilmesi konusunda ilgilileri uyarırken diğer taraftan da gelir vergisi kanununda öngörülen en az geçim indiriminin ertelenmesini önlemek için çaba göstermiştir. Kanunda tanınan 150 liralık götürü gider indirimini, iki geçici madde ile 45 liraya düşüren ve bu sistemi 2 yıl uzatan tasarının Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisinde görüşülmesi sırasında, senatörler ve milletvekilleri ile irtibat tesis ederek görüşünü bildirmiştir.

Bugün vergi sistemimizde beklenen radikal reform yapılmış değildir. Hâlen vergiler dar gelirliyle basınç yapmakta, vergi kaçakçılığı devam etmekte geniş kitlelerin ihtiyaç maddelerine zam yapılarak vasıtalı vergilerde artış sağlanma yoluna gidilmektedir. Diğer taraftan 1.Ocak.1968 tarihinden itibaren uygulanacağı hususunda kesin olarak söz verilen genişletilmiş asgari geçim indirimi sistemi hazinenin maruz kalacağı büyük zarar göz önüne alınarak getirilmemiş, bunun yerine dekot sistemini getiren Maliye Bakanlığı tasarısı 1.1.1968 tarihinde yürürlüğe girmek üzere kanunlaşarak hazinenin zararı hafifletilmiştir.

1961 yılında başlanan reformlar belli bir metod ve stratejiye dayandırılmadığı, araştırma, inceleme ve anket metodları kullanılmadığı için ekonomimizin yapısına ilişkin gelir sağlayamamış ayrıca belli bir ekonomik ve sosyal amacı gerçekleştirmekten uzak kalmıştır.

Kanunlar üzerinde yapılan hukuki değişikliklerden ileri gidemeyen bu reformlar vergi kuruluşlarının yeterliliği, kontrol elemanlarının azlığı, uygulamaları izleme ve çözüm yolları arama mekanizmalarının kurulmamış olması dolayısıyla Türk—İş'e göre radikal reform niteliği taşımamaktadır.

Toprak reformu

Türk—İş topraksız ve az topraklı çiftçilerin topraklandırılması, bu kimselere kredi, donatım ve teknik yardım sağlamak suretiyle aile ziraat işletmelerinin kurulması ve devam ettirilmesi, büyük mülkiyete bir tavan tesbiti, arazi mülkiyet dağılımında sosyal adalet ve dengeli duruma yaklaşımları, toprağın işleyene maledilmesi malike bazı sosyal fonksiyonlar ve mesuliyetler yüklenmesi, ziraatte kiracılık ve ortaklığın istisnai hallere in

hisar ettirilmesi ve şartların düzenlenmesi, ufulanmış mülk ve işletmelerin toplulaştırılması, reformdan faydalananların yerleşimi, ziraat vasıta ve hizmetlerin sağlanması için kooperatifler kurulması gaye ve maksatlarını güden bir toprak reformunun memleketimizde yapılması gereken reformların başında geldiği, sanayileşme için, tarımın modernleştirilmesi, daha fazla üretim yapacak ve fazla üretimi sanayi sektörüne aktaracak bir yapıya kavuşturulması hususunu savunmuş ve toprak reformunun gerçekleştirilmesinin bir Anayasa emri olduğunu kabul etmiştir. Bugün memleketimizde gayri adil bir arazi dağılımı vardır ve bir tarafta çiftçilerin büyük çoğunluğu nun çok az toprağı varken veya hiç toprakları yokken diğer tarafta da belli bir azınlığın elinde büyük araziler mevcuttur. Toprak reformu bu adaletsizliği ortadan kaldıracak çiftçileri toprağı kavuşturacaktır. Türk—İş toprak dağılımı yapılmaksızın getirilecek olan her türlü görüşe karşıdır. Önemli sorun üretim miktarını muhafaza etmek olmayıp, üretimi büyük çapta arttırıp sanayile nakletmek olduğundan kooperatifçilik bir zorunluk olarak belirtmektedir. Tarım kooperatifleri yoluyla rasyonel tarım yapılacağı ve tarımdaki üretim artışı sanayile aktarabilecektir. Türk—İş toprak reformunu çok uzun bir süre geriye atabilecek olan «önce kadastro. sonra reform» görüşünü benimsememekte. diğer taraftan finansman meselesinin toprak reformunun ayrılmaz bir parçası olarak getirilerek müterakki bir arazi vergisi ile birlikte ele alınacağı savunmaktadır.

Memleketimizde en kısa zamanda gerçekleşmesi bugün için bir zaruret olan toprak reformuyla Türk—İş'in talebi üzerine ICFTU da yakından ilgilenmiş ve 1965 yılında Türk—İş'e yolladığı mesajda ekonomik bakımdan geri kalmış ülkelerde toprak reformunun gereğine değinmiştir. Diğer taraftan ILO'nun 1965 yılı Genel Kurul toplantısında Türk—İş'in görüşüne paralel prensipler kabul edilmiştir.

Türk işçisi bugüne kadar olduğu gibi bundan sonrada büyük toprak sahiplerinin, tefeci ve aracılının güçlerini kırarak kooperatifler yoluyla prodüktif tarım üretimi sağlayacak, tarımda istihdamı arttıracak bir toprak reformunu içtenlikle desetekleyecektir.

Petroller

Memleketin kalkınmasını herşeyin üstünde tutan Türk işçi hareketi, petrolün memleketimiz kalkınmasında oynadığı önemli rolü göz önünde tutarak petrol, politikasını izlemekte ve gerekli gördüğü hususlarda, hükümetlerin dikkatini çekerek, uyarma görevini yerine getirmektedir. Bu cümleden olarak bir millî petrol politikası izlenmesi fikrini ortaya atan teşkilâtların başında Türk—İş gelmektedir. Petrol konusunun ulusal çıkarlarımıza uygun bir şekilde düzenlenmesini isteyen ve bu konudaki hassasiyetini çeşitli vesilelerle ortaya koyan ilk kuruluş olarak varılan noktadan gurur duyan TÜRK—İŞ'in hassasiyeti ve uyarmaları sonucu petrol konusu, toplumun tamamı tarafından benimsenmiş, hattâ parlâmentomuzda araştırma komisyonları kurulmuştur.

Türk—İş 6. Genel Kurulunda «petrolde de yabancı şirketlerin arama alanlarını kapattıklarından bahsedilmekte, kendi imkânlarımızla petrol bulmamızı önleyici çaba gösterdikleri ve dünya fiatlarının % 35 üstünde bir fiatla ithalatı tercih ettiklerini artık bilmekteyiz.» denmekte ve devamla dünya piyasasındaki serbest rekabet fiatlarıyla, bir milyon ton ham petrolün bedeli 13 hatta 10 milyon dolar iken, bir milyon ton ham petrol üretimi dolayısıyla yabancı şirketlerin 19.3 milyon dolar kâr transfer ettikleri ve bu durumda yabancıların kendi petrol kaynaklarımızı tüketerek yerli petrol üretmesinin bizim için ithalattan daha az avantajlı olduğu ortaya konmaktadır. Bu şartlar altında Türk—İş, çıkar yolu (âleymize işleyen) Petrol Kanunun değişikliğine tâbi tutulması ve petrol aramada devlet şirketine üstünlük tanınması, yabancı şirketlerin arama haklarının sınırlandırılması ve bu şirketlerin faaliyetlerinin daha iyi denetlenmesinde görmektedir. Bunlara ilâveten yabancı şirketlerin yerli petrol üretiminden alacağımız payın % 75 e çıkarılması ve petrol nakliye ve dağıtım işlerinin millî menfaatlerimize uygun şekilde organize edilmesi de Türk—İş olarak savunulan tezler arasındadır.

Sonuç olarak ifade edilebilir ki petrol kanununun en kısa zamanda bugünkü ihtiyaçlarımıza cevap verebilecek hâle getirilmesi, bu kanun (ve ona bağlı nizamnamelerin) ulusal çıkarlarımız yönünden derhal gözden geçirilmesi; bu anlayış içinde özellikle kamu kuruluşlarının çabalarını engelleyen uygulamalara son verilmesi gerekmektedir.

Madenler

Madencilikte, yerli ve yabancı özel teşebbüs, kapkaç kâr endişesiyle, maden kaynaklarının israfına ve işlemeze haline gelmesine yol açmış çeşitli iş kazalarının da gösterdiği gibi, işçilerimizin güvenliğini ikinci plânda tutmuştur. Bu sebeplerle ki, Türk—İş bu konuda da en emin yolun «millileştirme» olduğu inancındadır. 1966—68 döneminde bu inancı kuvvetlendiren bazı olaylar olmuştur. Bir boraks madeni tartışması bu dönemde parlâmentoya kadar gelmiş ve bu tartışmalar sonunda kesin olarak anlaşılmıştır ki ülkemiz, madenler bakımından hayli zengindir. «Türkiye'de boraks madeni yoktur» şeklinde raporlar düzenleyerek, bu yeraltı servetimizin üretimini durdurmak isteyen ünlü «Borax, Consolidated» şirketinin gerçek niyeti de artık öğrenilmiştir.

Maden politikasının isabetsizliği millî servetimizin kaybına sebep olmakta ayrıca her çeşit denetimden yoksun olan madenlerde iş kazasından ölen ve yaralananların sayısı bakımından Türkiye dünyada ön sırayı işgal etmektedir.

Madenlerde yabancı sermayeye çok sıkı bir denetim altında ve kendi imkânlarımızla başarılması güç görülen çok sınırlı alanlarda ve ancak devlet iştirakiyle izin verilmelidir.

Bu arada yürürlükteki maden kanununda öngörülen maden teşkilâtı bir an önce kurulmalı ve zenginlikleri-

mizin en kısa zamanda ve en verimli şekilde değerlendirilmesini sağlayacak tedbirler alınmalıdır. Gerek maden kanununun değiştirilmesinde, gerekse alınacak tedbirler konusunda, en yetkili teşkilât olan Türkiye maden Federasyonunun görüşü mutlaka alınmalıdır.

Yabancı sermaye ve dış yardım

Türk—İş, yabancı sermayenin, devletin sıkı bir denetimine tâbi tutulduğu müddetçe kalkınmamıza yararlı olabileceğine ve iktisadî kalkınmamız geliştikçe imkân nisbetinde yabancı sermayeden kaçınılması gereğine inanmaktadır. 12 yıllık uygulama göstermiştir ki, yabancı sermaye, kalkınmamızda ümit edilen rolü oynamamış mesele petrol, maden alanındaki sermaye kaynaklarımızı gerçek olarak değerlendirememiştir. Bu arada Türk—İş bazı çevrelerin «eğer dış sermaye yardımı olmazsa bu memleket kalkınmaz» gibi beyan ve görüşlerine de katılmamaktadır. Böyle tehlikeli ve nefse güveni kıran bir beyanı, özellikle yetkililerin yapmaması gerekir. Her ulus önce kendi kaynaklarına ve kendi kuvvetlerine dayanmalı, sonra yabancı kaynakları düşünmelidir. Biz önce kendi irademize ve alın terimize güvenmeliyiz. Eğer bu imkânımız yetmezse dostlarımızın yardımını isteyebiliriz.

Gerçek bir demokrasinin sağlam temellere dayanması o ülkenin ekonomik ve sosyal yapısının sağlam olmasıyla mümkündür. Bu sağlamlığı birinci derecede hükümetler gerçekleştirmelidir.

Dış ticaret

Türk—İş memleketimizin iktisadî ve sosyal hayatını düzenleyen, yöneten kalkınma plânının finansmanında büyük çapta yardımcı olan dış ticaret rejiminin islâhı hususuyla yakından ilgilenmiş ve 1965 yılında ortaya attığı dış ticaretin devletleştirilmesi tezini 6. Genel Kurul raporunda sarıh olarak açıklamıştır. Bugün dış ticarette özel teşebbüs üreticinin sömürülmesine ticaret hadlerinin aleyhimize dönmesine pahalı ithalâta döviz ve sermaye kaçakçılığına yol açmaktadır. Dış ticaret yoluyla kaçırılan dövizler lüks ve lüzumsuz istihlâki de beslemekte ithalatçı ve ihracatçılar yatırıma gitmemektedirler: Bu sebeplerle dış ticaretin millileştirilmesi; sermaye ve döviz kaybını önlemek, yatırım fonlarını arttırmak, ticaret hadlerini düzeltmek, ekonomik bağımsızlığı kolaylaştırmak bakımından zaruridir. Devletleştirme ile, bugünkü haliyle kamu yararına işlemeyen ve kalkınmayı adeta baltalayan bir sektör olan dış ticaret iyi işleyen kalkınmaya büyük çapta hizmet eden bir sektör haline gelecektir. Bugün memleketimizde belli başlı ihracaat maddeleri olan pamuk, tütün ve fındık üreticisi sömürülmekte, yabancı fir-

malar çiftçiyi çok kötü durumlara düşürmekte ortak bir satış politikasının izlenememesi çok büyük döviz kayıplarına yol açmaktadır. Diğer taraftan ihracatta olduğu gibi ithalatta da yabancı tekeller pazara hâkim durumda olup satıkları malların fiatlarını devamlı olarak arttırarak döviz kaybına sebep olmaktadırlar. Dış ticaret yoluyla yapılan döviz kaçakçılığında dövizin bir kısmı lüks ithalat yoluyla geri gelmekte, fakat önemli bir kısmı sermaye kaybı olarak dışarıda kalmaktadır.

Türk—İş bütün bu mahsurları gidermek, ithalat ve ihracattan doğan kayıpları, sermaye kaçakçılığını önlemek, dolayısıyla kalkınmayı hızlandırmak ve gelir dağılımını düzenlemek maksadiyle dış ticaretin devletleştirilmesi tezini ortaya atmıştır.

Konfederasyonumuzun ortaya attığı devletleştirme belli başlı ihracat ve ithalat kalemlerinde yapılacak yeni devlet kuruluşlarına gitmeğe ihtiyaç olmaksızın hâlen ithalat ve ihracat yapan Devlet Malzeme Ofisi, Toprak Mahsulleri Ofisi, Fiskobirlik, Çukobirlik, tam ve çeşitli devlet teşebbüsleri arasında işbölümüne gitmek meseleyi halle kâfi gelecektir.

Türk—İş'in ortaya attığı bu tez çıkarıcı birtakım zümrelerce kârlarından yoksun olmak endişesiyle tepki görmüş ve hükümet yetkilileri de hâlen bu konuda tedbir almak yoluna gitmemiştir. Türk—İş, gerçekleşmesinde yüzde yüz zaruret hissettiği bu tezde başarıya ulaşınca kadar ısrar edecek, çaba gösterecektir.

İşsizlik

Türk—İş temsil ettiği gurubun ve Türkiye'nin uzun yıllar halledilemeyen problemi olma vasfında olan işsizlik konusunda her zaman hassas davranmış, bu husus ile ilgili çalışmalarda bulunarak Türkiye'de istihdam imkânları yaratılması ve genişletilmesi için tedbirler alınmasını savunmuş ve çeşitli sebeplerden işsiz kalan işçilerin, işsiz oldukları sürece mağdur duruma düşmesini engelleyen işsizlik sigortası çalışmaları için gayret sarfetmiştir.

Az gelişmiş ülkelerin sorunu olan istihdam Türkiye'de uzun yıllar işçi arzının işçi talebinden çok yüksek olması sebebiyle halledilememiş, Türkiye'nin bir tarım ülkesi oluşu gizli işsizliğin yüksek miktarda oluşuna sebep olmuş, ve nihayet kalkınan bir ülke olarak sermaye yetersizliği dolayısıyla yatırımların kifayetli olmayışı bu işsizlerin ekonomi tarafından massedilebilmelerini imkânsız kılmıştır.

I. ve II. 5 yıllık plânda işsizlik sigortası kurulması öngörülmüş iken bu sigorta halen tesis edilememiştir. Her ne kadar Devlet Plânlama Teşkilâtının müşavirliğinde ve Sosyal Sigortalar Kurumunun başkanlığında bir işsizlik sigortası özel ihtisas komisyonu teşkil ettirilmiş ve bu komisyonun çalışmaları bir rapor halinde düzenlenmiş ise de, hükümetin işsizlik sigortası tasarılarında bu çalışmalara itibar edilmediği görülmüştür. Öyleki hükümetin ver-

diği işsizlik sigortası tasarısındaki hükümler Anayasamızın ilgili maddesinin amacına uygun olmadığı gibi 5 Yıllık Kalkınma Plânının öngördüğü işsizlik sigortası bakımından da büyük bir noksanlık arz etmektedir. Nitekim, 5 yıllık kalkınma plânının sosyal güvenlik ve işsizlik sigortası hakkında öngördüğü tedbirler, sürekli işçi niteliği taşıyanlar için işsizlik sigortasının uygulanması istikametindedir. Yine 5 Yıllık Kalkınma Plânının işsizlik ile ilgili tedbirleri arasında bu sigorta dalının yürütülebilmesi ve geliştirilmesi için işçi sendikaları ve sosyal güvenlik teşkilatlarıyla sıkı bir işbirliğinin kurulması da yer almaktadır.

Türk—İş işsizlik sigortası ile ilgili çok cepheli bir çalışma yapmıştır. Çeşitli ülkelerdeki işsizlik sigortaları incelenmiş İLO ve ICFTU nun görüşleri alınmış ve Türk—İş'in görüşü hükümete sunulmuştur.

Türk—İş işsizlik sigortası tasarısını kapsam, gelirler, yönetim, kıdem tazminatı yönünden incelemiş ve gerekçe dahil, tasarısındaki pek çok görüşe katılmamıştır. Şöyle ki; tasarının gerekçesinde yer alan «işsizlik sigortasının, işsizlikle savaşta tek etkili silâh olduğu ve bu sebeple Anayasamızın 41. maddesinde devlete yüklenen ödevin yerine getirildiği yolunda ileri sürülen düşünce, işsizliği önlemek için en tesirli yolun yeni yatırım sahaları açmak olduğu inancında olan ve bu arada daimi işçilerin işsizlik sigortasının, bu işçilerin işsiz oldukları süredeki geçim ihtiyaçlarını karşılamak için zaruri olduğuna inanan Türk—İş tarafından paylaşılamamıştır.

Diğer yandan Türk—İş sigortanın kapsamının çok dar tutulmasını devlet sektöründe çalışan işçilerin kapsam dışına bırakılmasını, yabancı işyerlerinde çalışan işçilerin işsizlik sigortasından yararlanamamasını kapsamın tayınnın tüzük ve yönetmenliklerle tesbit edilmesini ve işsizlik sigortası primlerin hangi oranda olacağının tasarısı tesbit edilmemesi gibi hususları, hiçbir şekilde benimsememiştir.

Türk—İş'in işsizlik sigortası tasarısında karşısında şiddetle durduğu en önemli husus kıdem tazminatının kaldırılmasıdır. Türk—İş bu konuyu Bakanlar—Sendikacılar toplantılarına getirmiş, ilgili komisyonlarda kıdem tazminatının zarureti belirlenmiş ve parlamento üyelerine görüşlerini aksettirmiştir.

Türk—İş plân ve Anayasada vazeden işsizlik sigortasının bir an evvel yürürlüğe girmesi için çalışmalarına ve temalarına devam etmektedir.

Konut

Anayasamızın 49. maddesi 2. paragrafı «Devlet, yoksul veya dar gelirli ailelerin sağlık şartlarına uygun konut ihtiyaçlarını karşılayıcı tedbirleri alır» demekle Devleti Türkiye'de mevcut konut sorununun halli için görevli kılmaktadır.

Gerek I. Beş Yıllık Gerekse II. Beş Yıllık Kalkınma plânlarında konut sorunu yerini bulmuş bu gaye ile D.P.T. tarafından Devlet Plânlama Teşkilâtının müşavirliği altında bakanlıkların ve ilgili kuruluşların katıldığı top-

Asgari ücret

lantılar düzenlenmiş ve bu konuda alınacak tedbirlere esas olmak üzere raporlar hazırlanmıştır.

Sosyal meselelerin başlıcalarından olan bu sorunla Türk—İş başından beri yakından ilgilenmiş bu konudaki tekliflerini ve alınması gereken tedbirleri çeşitli toplantılarda açıklamış ve ülkemizdeki konut probleminin halli için yapılan çalışmaların yetersizliği üzerinde durmuştur.

İkinci Dünya savaşıdan sonra hızlı nüfus artışı ve köylerden şehirlere göç memleket çapında şiddetli bir konut sıkıntısı yaratmış ve ucuz konut sahibi olmanın zorlaşması şehir çevrelerinde gecekonduların artan bir hızla gelişmesine yol açmıştır. Bugün memleketimizde Ankara, İstanbul, İzmir gibi büyük şehirlerin yarıya yakın kısmı gecekondularda, sıhhi şartlardan uzak yaşamaktadır. Diğer taraftan bunların ayın yüksekliği sebebiyle ailelerin gelirlerinin büyük bir kısmı kiraya gitmekte, konutlar kalabalık aileleri barındıracak genişlikte olmaktan uzak kalmaktadır.

Köylünün şehirlere akımı bir yandan köyde çalışma alanının bulunamaması, diğer yandan da halkın daha iyi bir hayata istek ve özeminden ileri gelmektedir. Böylece köylerden şehirlere geçici işler için gelenlerin konut ihtiyacı, az gelirli yurttaşların yüksek kira vermemesi, ağır sanayi doğurduğu konut ihtiyacı ve sırf para kazanmak amacı ile konut yapılması büyük şehirlerde gecekondunun süratle artmasına ve dolayısıyla ekonomik ve sosyal bazı dengesizliklerin doğmasına yol açmıştır.

Bu durum muvacehesinde Türk—İş rasyonel bir mesken politikasının yürürlüğe konmasının memleket realiteleri gözönünde tutularak lüks mesken yapımının sınırlandırılmasının ve lüks meskenlerin yüksek oranda vergilendirilmesinin, arsa spekülasyonuna kesinlikle son verilmesinin ve bu amaçla bir arsa vergisi konulmasının zorunlu olduğunu savunmuştur. Türk—İş mesken kredilerinin münhasıran sosyal meskenlere yöneltilmesi, kooperatifler yoluyla ve devlet eliyle geniş mesken inşaatına girilmesi, % 70 i işçi olan gecekondulu sakinlerinin sağlık şartları uygun konutlara yerleştirilmedikçe evlerinin yıkılmaması, bu konutlar sağlanıncaya kadar gecekondulu bölgelerinin yol, su, taşıt, kanalizasyon, okul ve emniyet problemlerinin halledilmesi, dar gelirliilerin korunmasını amaç edinen bir kira kanunu çıkarılması üzerinde ısrarla durmuştur.

İşçi mesken politikasının temelinden değişmesini ve yeni prensipler ve yepyeni bir kuruluşla ele alınması gerektiğini savunan ve bu alanda gerekli uyarımları yapan Türk—İş, yetkililerin bu konuyu ciddiyle ele almadığını esefle görmektedir.

Türk—İş bir taraftan işçi mesken politikasına yön verilmesinde çaba sarfederken diğer taraftan bugünkü mevzuat çerçevesinde ve kendi gayretleriyle Ankara'da 3000 meskenlik bir pilot projeyi uygulama alanına koymuştur. İşçi mesken politikasındaki mevzuat yetersizliği ve bu konu ile ilgili teşekküller arasındaki irtibatsızlık, proje çalışmalarını büyük çapta aksatmıştır. Karşılaştığı bütün zorluklara rağmen Türk—İş işçi mesken kooperatifini yürütmeğe muvaffak olmuş ve bugün Ankarada 192 daireyi tamamlamıştır.

Anayasamızın 41. maddesinde «iktisadi ve sosyal hayat, adalete, tam çalışma esasına ve herkes için insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlanması, amacına göre düzenlenir» 45. maddesinde ise «Devlet, çalışanların yaptıkları işe uygun ve insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlamalarına elverişli adaletli bir ücret elde etmeleri için gerekli tedbirleri alır» demekle bir insanın insanlık haysiyetine yaraşır bir asgari ücret olması zaruri addedilmiştir.

3008 sayılı İş Kanunu 32. maddesiyle işçi ücretlerinin asgari hadlerinin asgari ücret yönetmeliğine uygun olarak tesbit edileceğini bildirirken, mezkûr yönetmelik asgari ücreti «Aynı mahiyetteki işlerde, normal bir çalışma günü karşılığı olarak ödenen ve işçinin normal gıda, giyim, yakacak ve aydınlatma gibi zaruri ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte olan bir ücrettir» şeklinde tarif etmiştir. Bugüne kadar tatbik edilen asgari ücretler işçinin ve ailesinin ihtiyaçlarını tatmin edici bir şekilde tesbit edilmemiş, dolayısıyla toplu iş sözleşmelerinde yeterli ücret artışları sağlanması engellenmiştir. 931 sayılı İş Kanununun yürürlüğe girdiği tarihe kadar tesbit edilen asgari ücretler, asgari ücret yönetmeliğindeki esaslara riayet edilmeksizin tesbit edilmiştir. Nitekim farklı illerde ve farklı işkollarında tesbit edilen asgari ücretler geçinme şartları ile işyerinin özelliği ve işverenin kârlılık durumu göz önüne alınarak tesbit edilmediği için kifayetsizdir. Ayrıca asgari ücretler tek başına işçi için tesbit edilmiştir.

Türk—İş asgari ücretin sadece işçinin kendisi için değil ailesinin de göz önüne alınarak ve asgari geçim şartlarının gerektirdiği seviyede tesbit edilmesini savunmaktadır.

Asgari ücret sosyal bir ücrettir. Ancak hem Anayasa hem de kalkınma planımızda maksat ve ruhuna uygun olarak tarifini bulan asgari ücret, tatbikatta çok düşük seyretmekte ve tesbitinin gecikmesi her zaman için toplu iş sözleşmelerinde anlaşmazlık çıkmasına sebep olmaktadır.

Türk—İş'in millî çapta tek bir asgari ücret talebi 931 sayılı kanun ile gerçekleştirme yoluna girmiş ancak henüz böyle bir tesbit yapılmamıştır.

Türk—İş millî çapta ve işçi ailesinin ihtiyaçlarına cevap verecek bir asgari ücreti Bakanlarla yapılan toplantılarda tartışmış ve bu konuda 931 sayılı İş Kanununda yürürlüğe girmesiyle hazırlık çalışmalarına başlamıştır.

Son çalışma Meclisinde işçi meseleleriyle ilgili 3 komisyon teşkili kararlaştırılmış bu komisyonlardan biri olan asgari ücret komisyonu 2.Nisan.1968 tarihinde çalışmalarına başlamıştır. 3 işçi 3 işveren ve 3 hükûmet temsilcisinden meydana gelen komisyon 931 sayılı kanunun 33. maddesinde öngörülen asgari ücret hakkında çalışmalarda bulunacak ve tavsiye ve temennilerini Çalışma Bakanlığına bildirecektir bu çalışma sırasında ve

daha sonra çalışma Bakanlığının milli çapta asgari ücret tesbitinde asgari şahıslara uygun bir ücret tesbitinde asgari şartlara uygun bir ücret tesbiti için elindeki bütün imkânları kullanacaktır.

İktisadi Devlet Teşekkülleri

Türk—İş 5. Genel Kurul Raporunda Siyasi ve iktisadî hayatın fiilen dar bir zümrenin inhisar ve baskısı altında bulunması ve bu zümrenin batı uygarlığının iktisadî görüş ve felsefesinden yoksun olması, ülkemizin içinde bulunduğu kötü durumun sebebi olarak belirtilmiştir. Bu devrede tasarî halinde bulunan «İktisadî Devlet Teşekkülleri hakkındaki Kanun» da ileri bir görüşle bu teşekküllerin yönetim kurullarında işçinin de temsilini öngörmüş fakat işlerine geldiği zaman yönlerini batıya çeviren kimseler batıdan alınmış bu sistemi hazmedememiş ve tasarîdan o maddelerin çıkarılmasını sağlamışlardır. Ancak artık memleketin iktisadî sosyal ve hattâ siyasî oluşlarında sendikaların, söz sahibi olması gereğine inanan Türk—İş Geçici Komisyon üyelerine ve Tasarî hakkında söz alacak milletvekillerine hazırladığı dokümanları göndermiş ve tasarî metnine bu hususun tekrar konmasını sağlamış, sonuç olarak tasarî BMM'den ve Senatodan Türk—İş görüşüne uygun olarak çıkmıştır.

Sendikalar iktisadî devlet teşekküllerinin ve onlara bağlı müesseselerin yönetim ve denetiminde söz sahibi olacaklardır. Raporda hedef olarak «bu sistemin memleketin her türlü iktisadî kuruluşlarında uygulanmasına çalışmak» olduğu belirtilmiştir.

Türk—İş, 6. Genel Kurul Raporunda, İşçilerin, İktisadi Devlet Teşekkül ve müesseselerinin yönetim ve denetime katılmalarını sağlayan Tüzük Tasarının henüz Danıştaydan çıkmadığına değinerek, tasarî hazırlıkları sırasında Yüksek seviyede bir toplantıda kararlara iştirâkin işyerlerine kadar indirilmesi tesini savunmuştur. Neticede, Türk—İş'in bu görüşü tasvip görerek, işyerlerinde de verimlilik komiteleri kurulması için bir talimatname hazırlanması prensip olarak kabul edilmiş ve hazırlanan talimatname, zamanın Çalışma Bakanı Sayın Bülent Ecevit'in başkanlığında Sanayi, Maliye Bakanlıkları, Planlama Teşkilâtı ve Türk—İş yöneticilerinin katıldığı bir toplantıda görüşülerek kabul edilmişti. Raporda bütün çalışmalara rağmen bu talimatnamenin çıkmayışının işverenlerin gösterdikleri direnme ile bağlantılı olduğu sonucuna varılmış «bir yandan 440 sayılı Kanunun uygulanmasını diğer yandan bu sistemin memleketin her türlü iktisadî kuruluşlarında uygulanmasını sağlamak hedef olarak gösterilmiştir.

1966—68 devresinde Kanunun bu konuda amacına uygun bir çalışma olmamış, yeniden düzenleme çalışmaları da beklenileni vermemiştir. Kanundaki «çok işç çalıştıran» tabirinin hükümet kararnamesiyle 10 bin rak-

kamı gibi çok yüksek tutulması, sadece 7 iktisadî devlet teşekkülünde işçinin yönetime katılması imkânını sağlamıştır. İktisaden gelişmiş ülkelerde dahi 10 bin işçi çalıştıran teşekküllerin sayıları parmakla sayılabilecek kadar azdır. VII. Genel Kurul Raporunda tesbit edilen bin rakkâmının Kanun amacına uygun olmadığı belirtilmiştir.

Türk—İş bir yandan bu kararnâme gereğince Sümerbank, Etibank, Denizcilik Bankası, Türkiye Kömür İşletmeleri, Devlet Demiryolları, Makine Kimya ve Karabük Demir Çelikde Yönetim Kuruluna seçilecek üyelerin işlemlerinin tamamlanması için Teşkilatla işbirliği yaparken diğer taraftan şimdilik hiç olmazsa Toprak Mahsulleri Ofisi Gn. Md.lüğü, Türkiye Sellüloz ve Kâğıt İşletmeleri Kurumu Gn. Md.lüğü, Et ve Balık Kurumu Gn. Md.lüğü, Petrol Ofisi Gn. Md.lüğü, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Gn. Md.lüğü, Türkiye Şeker Fabrikaları A.O. Gn. Md.lüğü, Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş., Azot Sanayii T.A.Ş., Türkiye Çimento Sanayii T.A.Ş. olmak üzere 9 Teşekkülde de işçilerin yönetime katılmasını ısrarla istemiş ve bir ön mutabakata varmıştır.

Önümüzdeki dönemde Türk—İş işçilerimizin yönetimine katıldığı kamu iktisadî teşebbüslerinin sayılarını çoğaltma yanında işyerlerinde de işçinin yönetime katılmasını sağlamak amacıyla verimlilik komiteleri kurulmasını öngören ve daha önce mutabakata varılan talimatnamenin çıkarılmasına gayret sarfedecektir.

Sosyal Sigortalar

Türk—İş Sosyal Sigortalar Kurumu ve Kanunu hakkındaki görüşlerini Sosyal Sigortalar Genel Kurullarında kendi genel kurullarında ve diğer vesilelerle devamlı olarak umumi efkâra açıklamış, aksaklıkları bertaraf etmek için gereken tedbirleri almak üzere ilgili kuruluşları uyardı ve bu konular üzerinde bilfiil çalışmıştır.

Türk—İş'in bu konu ile ilgili çabaları başlıca, Sosyal Sigortalar Kurumunun eczane açmasının kısıtlanmaması, Kurum hastahanelerinde kullanılacak ilaçların tesbiti Kurum hastahanelerinin Sağlık Bakanlığına devri ve mevzuat çalışmalarında toplanmıştır.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 123. maddesi Kurum aleyhine ve fakat bir kaç eczacı lehine düzenlenmiş bir hüküm olup, Kurumun eczane açmasını kısıtlarken, kurum üyelerinin özel eczanelerden yüksek fiyatla ilaç almasına sebep olmaktadır. Türk—İş işçinin yetersiz ücretinden kesilen primlerle gelir elde eden Sosyal Sigortalar Kurumunun bu gelirin en az % 35 fazlası ile eczacılara gitmesini yermiş, bu maddeyi parlamentoda destekleyen milletvekillerini telgraf çekerek ve bildiri yayınlayarak protesto etmiştir. Bu konudaki bütün çalışmalar maalesef mevcut parlamenterlerin küçük bir eczacı grubunu büyük işçi kütlesine tercih etmesiyle bir netice vermemiştir.

Türk—İş ayrıca Sosyal Sigortalar Kanununun 123. maddesinde öngörülen ilaçların bir liste dahilinde verilmesi hususun kaldırılması ile ilgili tasarıyı incelemiş

ve çok mahzurlu bulmuştur. Şöyleki Türkiye'de halen 17000 çeşit ilaç piyasada mevcuttur. Müessiriyetlerinin kısa bir devreye inhisar etmesi ve tedavi edici vasıflarının düşük olması sebebiyle bu ilaçların pek çoğu satılabilecek ve kullanılabilecek vasıfta değildir. Sosyal Sigortalar Hastahaneleri listesinde 1000 e yakın ilaç olup, gerektiğinde hastaya liste haricinde de ilaç verilebildiğine ve batı Avrupa ülkelerinde 300—700 arası listelerle hastalar tedavi edilebildiğine göre, sırf 17000 ilacın imalatçılarını koruyucu ve teşvik edici yeni tasarının benimsenmesine imkân yoktur.

Türk—İş bu hususu işçi sağlığı ve işçi sigorta primlerinin değerlendirilmesi yönünden incelenmiş ve yeni kanun tasarısı hakkındaki görüşünü Çalışma Bakanlığına bildirerek eski sistemin devamının zaruri olduğunu belirtmiştir.

İşçi ve işveren primleri ile bugünkü durumuna gelen ve işçinin sosyal güvenliğini sağlama gayesi güden Sosyal Sigortalar Kurumunun sağlık tesislerinin Sağlık Bakanlığına devri Türk—İş'in daima karşısında olduğu bir husus olmuştur.

Bilindiği gibi Sosyal Sigortalar Kurumunun Sağlık tesislerinin Sağlık Bakanlığına devri son yılların işçiler bakımından en üzücü aktüalitesi olmuştur. İktidarın kabine üyelerinin zaman zaman devir hususunun olmayacağına dair teminat vermelerine rağmen son iki Sağlık Bakanı bu hususta sorumsuz beyanlarda bulunmuşlardır. Sendikacılar—Bakanlar toplantısında gündem maddesi olan bu konu uzun bir süre tartışılmış ve neticede II. Beş Yıllık plândan bu konu ile ilgili hükümlerin çıkarılmasıyla tartışma şimdilik yatışmıştır.

Sigorta sağlık tesislerinin Sağlık Bakanlığına devri imkânsız olduğu gibi, bu hastahanelerin yönetiminin Sağlık Bakanlığına verilerek, sigortasız kişilerin buradan faydalandırılmaları görüşü de o derece sakattır.

Türk—İş işçi primlerinden meydana gelen ve Bakanlık tesislerinden daha düzenli ve ihtiyaca göre daha yeterli olan sigorta sağlık tesislerinden işçilerin en iyi şekilde faydalanmaya devam etmelerini sağlamak ve bu tesisleri hiç bir şekilde devretmemek için bütün işçilerle birlikte bundan evvel olduğu gibi bundan sonra da her tazyike mukavemet edecektir.

İşçi Sigortaları Kurumu iken bütün çalışmalara rağmen değişikliği önlenememesi ile Sosyal Sigortalar Kurumu ismini taşıyan Kurumun fonları uzun yıllar kurumun gayesi dışında kullanılmıştır. Nitekim son zamanlarda çıkarılan yetki kanun tasarısında sosyal güvenlik müesseselerinin fonlarından özel sektöre kredi verilmesi öngörülmüştü. Ancak işçi teşkilatlarının direnişi ve tazyiki ile bu husus yetki kanunununda yer almamıştır.

Türk—İş, işçinin sosyal güvenliğinin sağlanması gayesiyle teessüs eden bu kurumun fonlarının sadece işçi yararına kullanılmasını savunmuştur.

İşçiler yatırımlara karşı değildirler. Ancak kendi ücretlerinden giden primlerle meydana gelen Sosyal Sigortanın fonlarının bir takım kişileri zengin etmek için kullanılmasına karşıdır. Her yıl 1 milyara yakın bir meb-

lâğın Devlet Yatırım Bankasına yatırıldığı malûmken bir de özel sektör için ayrı fonlar tesis edilmesi imkânsızdır.

Türk—İş bu konu ile ilgili olarak sermaye piyasasının tanzim ve teşviki hakkında kanun tasarısının 28. ve 52. maddelerini incelemiş ve bu maddelerin mutlaka değiştirilmesini gerekli görmüştür.

Türkİş, Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Kurullarında işçi ve sosyal sigortalar kurumu ile ilgili hususlarda tavsiye ve dileklerde bulunmuştur. Bu tavsiye ve dileklerden maden işçilerinin emeklilik yaşının indirilmesi, evlenen kadın işçilerin primlerinin iadesi, Kurumla ilgili her türlü kanun ve tüzük tasarılarının Türk—İş'in mütaâlaalarından geçmesi gibi hususlar kabul edilmiştir.

Bunların yanısıra Türk—İş Sosyal Sigorta hizmetlerinin aksamaksızın yürüyebilmesi için, Sosyal Sigortalar Kurumu teşkilât kanunun tadilini, Sosyal Sigorta istatistiklerinin daha sıhhatli olmasını Türkiye'de garantili bir sosyal güvenlik için zaruri görmektedir.

İYAK

İyak, işçilerin, sosyal sigortalar kurumu tarafından sağlanan sosyal güvenliklerini destekliyecek ve değişen hayat şartlarına göre daha uygun bir yaşama seviyesi sağlamak maksadıyla teessüs edecek bir yardımlaşma kurumudur.

Bugün 1 milyon işçi sigortalı olup bunların sosyal güvenlikleri Sosyal Sigortalar Kurumunun ihtiyarlık, malûllük, ölüm; analık, iş kazaları, meslek hastalığı sigorta dalları ile sağlanmaktadır. Her ne kadar Sosyal Sigortalar Kurumu işçinin emekliliğinden ve iş göremezlik hallerinde bir yardımda bulunuyorsa da bu yardım günümüzün şartlarına göre yetersizdir. Aldığı ücretle kendisi ve ailesinin hayatını zor idame ettiren işçi, emekliye ayrıldığında veya herhangi bir sebeple iş göremez hale geldiğinden ücretinin yarısı kadar bir gelirle geçinmek zorunda kalacaktır. Türk—İş, işçinin hayatında bir dönem noktası olan yeni devreye girerken işçinin hayatını düzene koymasına için bir miktar paraya ihtiyacı olacağı düşüncesiyle işçi Yardımlaşma Kurumunun kurulmasını zaruri görmüştür. Halen Millet Meclisi Karma Komisyonunda bulunan tasarısı işçiden kesilecek %1,5 kesinti ile işçiye emekliliğinde, ölümünde ve malûllüğünde toptan bir ödeme yapılmasını öngörmektedir.

İşçinin işten ayrılması ile azalan gelirini telâfi edecek bu Kurum, ayrıca işçiye, çalıştığı süre içinde de bir takım menfaatler temin edecektir. İşçilerin her türlü giyecek, yiyecek ve diğer ihtiyaçlarını karşılayacak işçi pazarları, mesken yardımı, işçi çocuklarının okutulması tabii afetlerde zara gören işçilere yardım yapılması bu Kurumun vazifeleri cümlesindendir.

Bütün bunlardan sonra şöyle bir sual akla gelebilir: Türk—İş bu görüşlerini 5. Genel Kuruldanberi ortaya koyup savunmaktadır. Ancak bugüne kadar bu görüşlerin büyük bir çoğunluğu uygulanamamıştır. Bundan böyle bunların uygulanması yolunda çaba sarfetmelidir.

Burada bir gerçeğin dikkate alınması gerekir; herhangi bir ilke veya görüşün uygulanma imkânı bulabil-

mesi o görüş veya ilkenin benimsenip, desteklenmesiyle mümkündür. Türk-İş'in ortaya attığı görüşlerin daha düne kadar lâfını bile etmenin doğurduğu yankılar dik-kate alınırsa, bir memleketin yerleşmiş düzenini etkile-yen yenilik veya değişikliklerin hemen uygulama safha-sına konulamıyacağı kendiliğinden ortaya çıkar. Memle-ketlerin hayatında 10 sene 20 sene, çok kısa sürelerdir. 5. Genel Kuruldan bu yana geçen süre sadece 4 yıldır. Bu kadar kısa bir süre içersinde ortaya attığımız fikir-ler yerleşebilmişse, şu 4 yıla sığdırabilmişse bunu büyük bir başarı addederiz. Kanımızca bu başarıya da ulaşmış bulunuyoruz. Sendikalarımız bugün kendi raporlarında

Türk-İş tarafından ortaya atılan görüşlerin geniş yer vermiş , aydınlarımız bu konular üzerinde uzun uzun tartışmış ve nihayet bu görüşler yalnız Türk-İş'in malı olmaktan çıkmış kamu oyunun katıldığı hattâ benimse-diği görüşler haline gelmiştir. Bir dış ticaretin, bir ma-denlerin, petrolerin devletleştirilmesi, bir plânın tanziminde işçinin oyunun alınması o ülke iktisadının te-melinde değişiklikler yapılması demektir. Ortaya koy-duğumuz temennilerin uygulanması yolunda direncimiz sonsuzdur. Gücümüz ve kudretimizi memleketimizin menfaatine gördüğümüz bu davalar için sonuna kadar kullanacağımızdan şüphe etmekte hiçkimseyi haklı gö-remeyiz.

Bakanlar - Sendikacılar ve İşveren temsilcileri toplantısı...

Bakanlar, Sendikacılar ve İşveren temsilcilerinin geçtiğimiz ayın başında yaptıkları ortak toplantıda, çalışma hayatımızla ilgili konular ele alınmıştır. Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy ve Genel Sekreter Halil Tunç birer konuşma yaparak, işçilerin sosyal güvenliklerinin teminat altına alınmasının artık kaçınılmaz bir zorunluk olduğunu belirtmişlerdir. İki saat devam eden toplantıdan sonra «Çalışma Meclisi» ne getirilecek konular ve diğer sorunlar hakkında komisyonlar kurulmasına karar verilmiştir. Resimde Bakanlar, Sendikacılar ve İşveren temsilciler Sosyal Sigorta salonundaki toplantıda görülmektedir.

Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu, T. K.İ. Garp Linyitleri ve Etibank ile işkolu düzeyinde birer toplu sözleşme imzalamıştır. Her iki sözleşmenin imza töreni Büyük Ankara Oteli ve Kent Otelde yapılmış, Bakanlar ve sendika temsilcileri hazır bulunmuşlardır. Resimlerde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Refet Sezgin (solda üstte), Maden Federasyonu Başkanı Kemal Özer ve imza törenine katılan sendikacılar

TÜRK - İŞ işçi hareketinin temel ilkeleri çerçevesinde insan haklarına, demokrasi ve sosyal adalet ilkelerine, Atatürk ideallerine ve 27 Mayıs ilkelerine bağlı kalmak şartıyla .

- Çalışmayı toplumun temel değeri haline getirmek, hayatlarını emekleriyle kazanarak işçilerimizin ,insanlık haysiyetine ve sosyal adalete uygun bir yaşayışa kavuşmalarını sağlamak amacıyla, demokratik yollarla hızla teşkilâtlanmasını gerçekleştirmek
- İşçilerin yaptıkları işe uygun ve insanlık haysiyetine yaraşır bir hayat seviyesine kavuşmalarına elverişli, âdil bir ücret sağlamaları için çalışmak,
- İşçilerin beden ve ruh sağlığını koruyacak gelişmelerini sağlayacak ve işçi hakları bakımından her türlü istismarı önleyecek tedbirler almak,
- İşçilerin geleceğe güvenle bakmalarını sağlayacak sosyal güvenlik sistemini geliştirmek,
- Toplum hayatının sosyal adalet ilkelerine göre düzenlenmesinde çalışmanın temel ölçü olarak ele alınmasını sağlamak,
- Toplum içinde fert olarak, işçinin kendine olan güven ve kudretini arttırmak,
- Milli gelir artışlarından, işçinin âdil şekilde faydalanmasını sağlamak, mahir, kuvvetli ve yüksek verimli işgücü yaratmak,
- Milli gelir artışlarından, işçinin âdil şekilde verimliliğin yükselmesine hizmet etmek.
- Din, ırk, cins, renk, mezhep, inanç ve siyasi kanaat farkı gözetmeden çalışmanın değerini ve toplum hayatındaki rolünü müdrik bir işçi topluluğu meydana getirmek için çaba göstermek.
- Türkiye'nin bağımsızlığının korunmasına ve kalkınmanın gerçekleştirilmesine bütün gücü ile katılmak sosyal ve ekonomik meselelerin çözümünde devlete yardımcı olmak amacındadır.